

Vatnsnesvegur (711-07), Húnaþingi vestra

Síðuvegur (716) – Hringvegur (1)

Kynningarskýrsla

Vegagerðin – Norðursvæði og Hönnunardeild

Ágúst 2026

Inngangur

Um Vatnsnes í Húnaþingi vestra liggur Vatnsnesvegur (711) sem er tæplega 77 km langur. Upphaf hans er í miðbæ Hvammstanga og endir hans við Hringveg (1) í landi Neðra Vatnshorns. Stór hluti hans, eða 64,4 km, er mjór malarvegur sem fyrirhugað er að endurbyggja í áföngum á næstu árum. Fjárveitingar í samgönguáætlun 2026-2040 eru 7.500 m.kr. frá árinu 2027-2035.

Sá kafla sem hér er kynntur felst í endurbyggingu á 10,2 km löngum kafla á Vatnsnesvegi (711) á vestanverðu Vatnsnesi. Vegarkaflinn liggur á milli Síðuvegar (716) og Hringvegar (1) og er hluti af grunnkerfi samgangna. Núverandi vegur er mjór, með útskotum og malaryfirborði og uppfyllir ekki öryggiskröfur Vegagerðarinnar. Á honum er einbreið brú yfir Hörghólsá sem vegurinn hefur verið lagður yfir.

Vegurinn er tengivegur og er samkvæmt vegaskrá vegtegund C₇.

Umferð árið 2024 á vegkaflanum var 110 ÁDU¹ og 190 SDU². Ekki liggja fyrir sérstakar talningar á þungum bílum.

Endurbyggingin fylgir að mestu leyti núverandi vegi. Núverandi brú yfir Hörghólsá verður skipt út fyrir ræsi.

Tilgangur framkvæmdarinnar er að bæta vegasamgöngur um Vatnsnes. Framkvæmdin er í samræmi við markmið samgönguáætlunar um að auka umferðaröryggi og að leggja vegi bundnu slitlagi.

Efnistaka er fyrirhuguð úr skeringum, þremur útvíkkuðum skeringum meðfram vegi og úr 5 námum. Ein þeirra, Uppsalanáma, er í Húnaþingi vestra, náma E-2 á Aðalskipulagi Húnavatnshrepps 2010-2030.

Fyrirhugaðar framkvæmdir falla undir lög nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana. Tilkynna þarf framkvæmdina til HMS því framkvæmdir verða á meira en 5 km löngum kafla og eru samkvæmt kortasjá Náttúrufræðistofnunar á köflum innan verndarsvæða, innan lítt raskaðs votlendis. Á þeim köflum hefur votlendinu þó verið raskað við lagningu núverandi vegar.

Vegagerðin telur að framkvæmdin bæti samgöngur og umferðaröryggi vegfarenda. Þegar framkvæmdum við kaflann lýkur verður þessi hluti Vatnsnesvegar (711) lagður bundnu slitlagi og breiðari, þannig að hægt verður að mætast án þess að víkja í útskot.

¹ ÁDU er ársdagsumferð sem er meðalumferð á dag yfir árið.

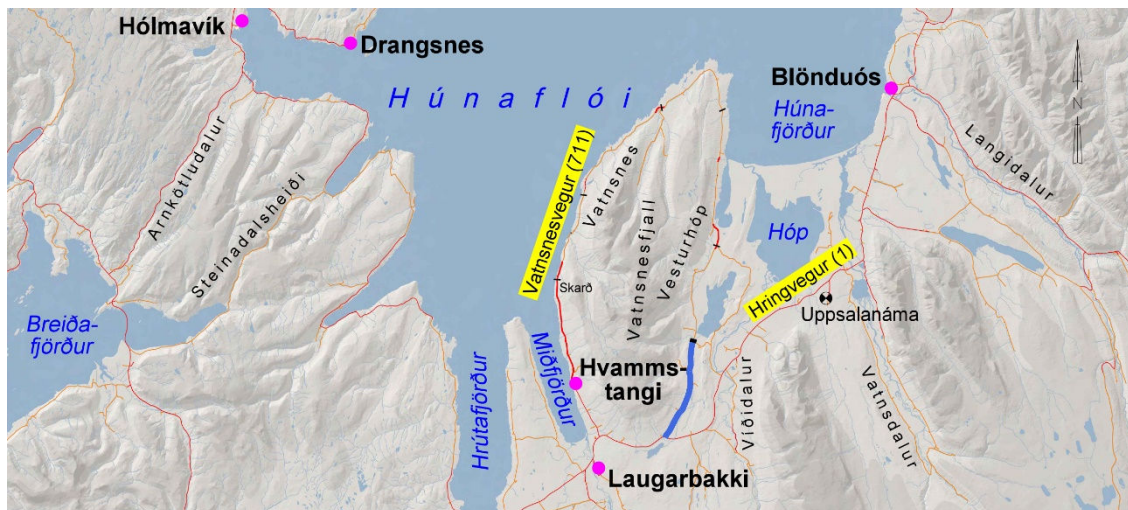
² SDU er sumardagsumferð sem er meðalumferð á dag mánuðina júní, júlí, ágúst og september.

Efnisyfirlit

Inngangur	1
1 Yfirlit	4
1.1 Almennt	4
1.2 Markmið framkvæmdar	6
1.3 Matsskylda.....	6
1.4 Afmörkun og áhrifasvæði framkvæmdar	6
1.5 Rannsóknir	8
1.6 Staða skipulags	8
1.7 Verndarsvæði.....	10
1.8 Lög og leyfisveitendur.....	11
2 Staðhættir á framkvæmdasvæði.....	12
2.1 Staðhættir	12
2.2 Núverandi vegur og brú	12
2.3 Samgöngur og umferðaröryggi	17
3 Kostir og framkvæmdalýsing.....	19
3.1 Valkostir.....	19
3.1.1 Veglína	19
3.2 Framkvæmdalýsing.....	19
3.2.1 Endurbyggður vegur.....	21
3.2.2 Ræsi.....	21
3.2.3 Efnispörf	21
3.2.4 Efnistaka.....	22
3.2.5 Vegtengingar	24
3.3 Frágangur.....	24
3.3.1 Núverandi vegur	24
3.3.2 Reiðleið.....	24
3.3.3 Námur og önnur röskuð svæði	24
3.4 Vinnubúðir og aðstaða verktaka	24
3.5 Mannafloppörf	25
3.6 Mannvirki	25
3.6.1 Jarðstrengur	25
3.6.2 Fjarskipti.....	25
3.6.5 Hitaveita	25
3.7 Framkvæmdatími og kostnaður.....	27
3.8 Rekstur	27
4 Umhverfis- og framkvæmdaþættir.....	28
4.1 Þættir sem líklega valda umhverfisáhrifum	28
4.1.1 Vegagerð.....	28
4.1.2 Efnistaka.....	28
4.2 Umhverfiþættir sem geta orðið fyrir áhrifum.....	28
5 Möguleg umhverfisáhrif	29
5.1 Mannlíf, útivist og ferðaþjónusta	29
5.2 Öryggi, samgöngur og heilsa	30
5.3 Landnotkun.....	31

5.4 Landslag.....	32
5.5 Jarðmyndanir	33
5.6 Vatnshlot og lífríki straumvatna.....	34
5.7 Vistgerðir og gróðurfar	38
5.8 Fuglar og spendýr	43
5.9 Fornleifar.....	44
6 Veðurfar og náttúruvá.....	54
6.1 Veðurfar	54
6.2 Náttúruvá.....	55
7 Mótvægisáðgerðir	56
7.1 Samráðsaðilar	58
8 Niðurstaða	59
9 Heimildir	62
10 Fylgiskjöl.....	64
11 Teikningar.....	65

Loftmynd á forsíðu frá Loftmyndum ehf.
Hluti fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis.

↑ Mynd 1

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er sýnt með blárrí línu. Bundið slitlag er rautt og malarslitlag gulbrúnt.

1 Yfirlit

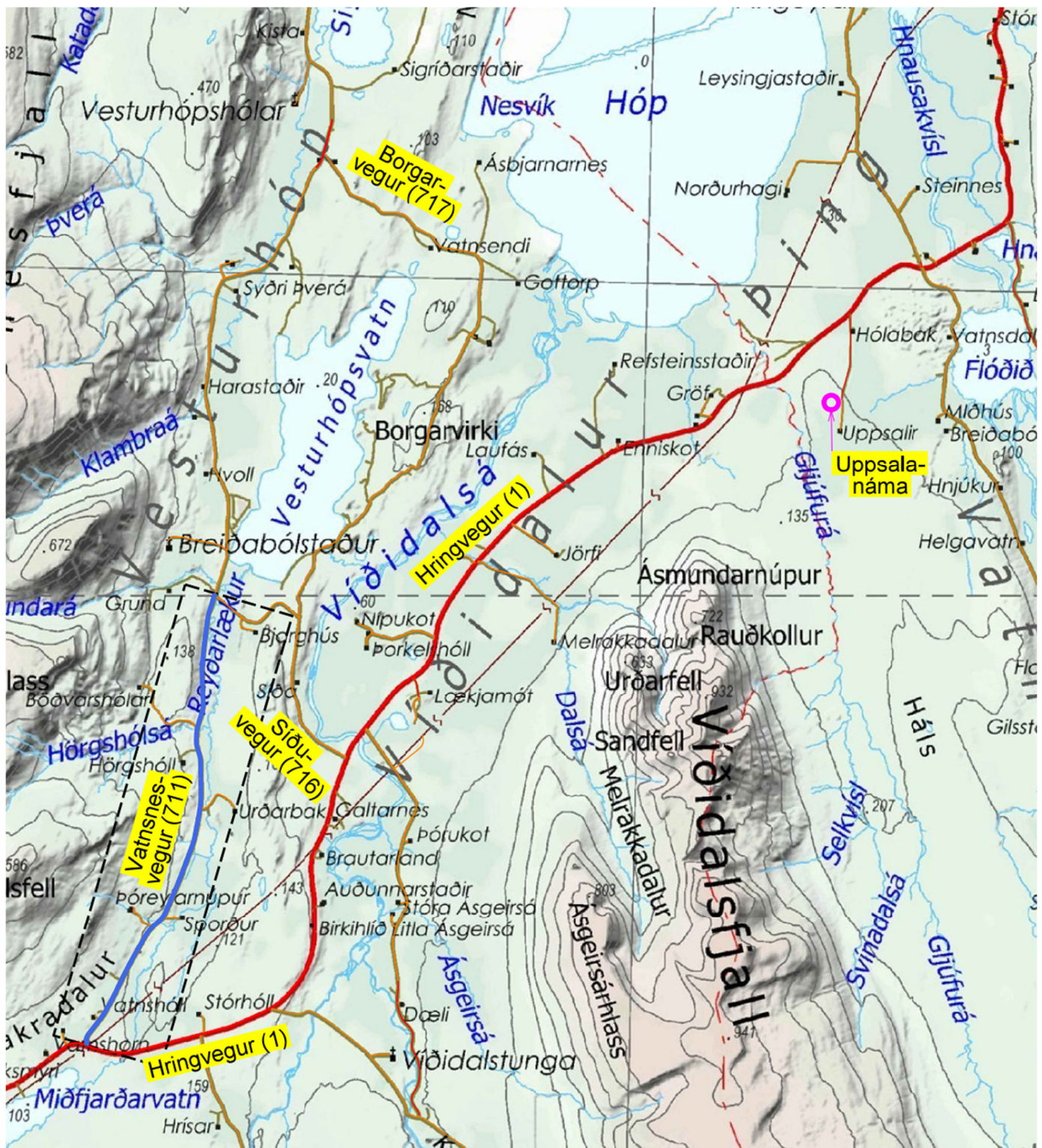
1.1 Almenn

Fyrirhugað er að endurbyggja Vatnsnesveg (711) á **10,2 km** kafla frá Síðuvegi (716) að Hringvegi (1). Framkvæmdin er í sveitarfélaginu Húnaþingi vestra.

↑ Mynd 2

Fyrirhugað framkvæmdasvæði milli Síðuvegar og Hringvegar er sýnt með blárrí línu. Rauðar línur eru vegir með bundnu slitlagi og gulbrúnar línur eru vegir með malarslitlagi (grunnmynd: Loftmyndir ehf.).

↑ Mynd 3

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er afmarkað með svörtum ferningi og núverandi vegur er sýndur með blárrí línu. Rauðar línur eru vegir með bundnu slitlagi og gulbrúnar línur eru vegir með malarslitlagi (grunnmynd: Loftmyndir ehf.).

Áætluð efnispörf nýs og endurbyggðs vegar er tæplega **167 þús. m³** og er gert ráð fyrir að tæplega **9 þús. m³** komi úr skeringum en tæplega **158 þús. m³** komi úr námum.

Vegagerðin áætlað að vegurinn verði endurbyggður á árinu 2027 og hægt verði að taka mannvirkið í notkun haustið 2027.

1.2 Markmið framkvæmdar

Markmið framkvæmdarinnar er að bæta vegasamgöngur í Húnaþingi vestra. Einnig að auka umferðaröryggi og stuðla að greiðari og öruggari samgöngum.

Ekki er um styttingu að ræða heldur fyrst og fremst vegabætur til þess að stuðla að aukinni greiðfærni samgangna.

1.3 Matsskylda

Fyrirhuguð framkvæmd fellur undir 19. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021, 1. viðauka, tölulið 10.08, flokk B og 1. viðauka, tölulið 2.02, flokk B. Því þarf að tilkynna hana til HMS sem tekur ákvörðun um hvort framkvæmdin skuli háð umhverfismati. Framkvæmdir verða innan verndarsvæða, sbr. formála 1. viðauka, iii. lið 2. tölul. 2. viðauka. Framkvæmdin verður að hluta til innan lítt raskaðs votlendis. Einnig getur efnistaka úr námum farið yfir skilgreind mörk í lið 2.02.

2.02 „Efnistaka, utan þess sem tilgreint er í tölul. 2.01, þar sem áætlað er að raska 2,5 ha svæði eða stærra eða efnismagn er 50.000 m³ eða meira.“

10.08 „Lagning nýrra vega eða enduruppbygging eða breikkun vega utan þéttbýlis sem ekki eru tilgreindir í tölul. 10.06 eða 10.07 sem eru a.m.k. 5 km.“

Í tilkynningu framkvæmdar eru talin upp þau áhrif sem talið er að framkvæmdin geti haft á umhverfisþætti og tekin ákvörðun um matsskyldu framkvæmdar út frá þeim.

1.4 Afmörkun og áhrifasvæði framkvæmdar

Fyrirhugað framkvæmdasvæði Vatnsnesvegur (711) mun liggja um ellefu jarðir í Húnaþingi vestra (tafla 1). Vegtengingar liggja að auki að jörðunum Urðarbaki og Sporði. Auk þess eru til skoðunar 7 námur innan jarða í grennd við veginn (tafla 2) og ein náma, Uppsalanáma, sem er í Húnabyggð, náma E-2 á Aðalskipulagi Húnavatnshrepps 2010-2030.

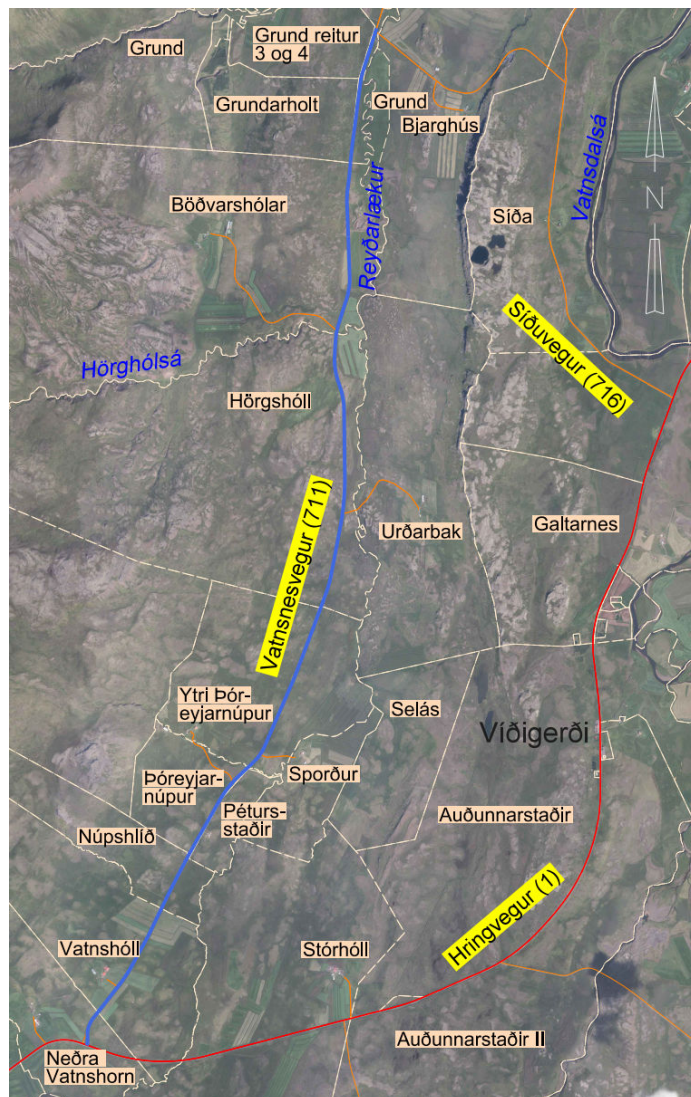
↓ Tafla 1

Jarðir sem fyrirhuguð framkvæmd liggur um.

Heiti jarðar	Landeigna-númer	Vegur
Grund	L 144535	x
Grund reitur 3 og 4	L205428	x
Grundarholt	L205429	x
Böðvarshólar	L144527	x
Hörgshóll	L144541	x
Ytri Þóreyjarnúpur	L144484	x
Þóreyjarnúpur	L144515	x
Pétursstaðir	L236503	x
Núpslíð	L144494	x
Vatnshóll	L144514	x
Neðra Vatnshorn	L144493	x

Landamörk má sjá á mynd 4 en þess ber að geta að þau eru ónákvæm og einungis til viðmiðunar. Núverandi vegur og þar með einnig endurbyggður vegur liggur mismikið um lönd ofangreindra jarða.

- Grund – íbúðarhús (ekki föst búseta) og tvö sumarhús ofan vegar í meira en 960 m fjarlægð.
- Böðvarshólar – íbúðarhús ofan vegar í rúmlega 1300 m fjarlægð.
- Hörgshóll – engin hús
- Urðarbak – íbúðarhús neðan vegar í yfir 700 m fjarlægð.
- Urðarbak - frístundahús í yfir 200 m fjarlægð.
- Sporður – íbúðarhús neðan vegar í 350 m fjarlægð.
- Ytri Þóreyjarnúpur – íbúðarhús ofan vegar í meira en 600 m fjarlægð. Einnig sumarhús Þóreyjarnúpur.
- Pétursstaðir - frístundahús
- Núpslíð – íbúðarhús (ekki föst búseta) ofan vegar í yfir 300 m fjarlægð.
- Vatnshóll – íbúðarhús ofan vegar í 150 m fjarlægð.
- Neðra Vatnshorn – íbúðarhús ofan vegar í 470 m fjarlægð. Vegtenging frá Hringvegi.

→ Mynd 4

Landamerki jarða í grennd við framkvæmdasvæði Vatnsnesvegur (711, kafla 07) (Loftm.: Loftmyndir ehf).

↓ Tafla 2

Jarðir þar sem eru námur til skoðunar. Umfjöllun um námur er í kafla 3.2.4, sjá mynd 23.

Heiti jarðar	Landeignanúmer	Náma
Bjarghús	L144519	Tagl við Bjarghús E-43
Böðvarshólar	L144527	Móamelar suður
Böðvarshólar	L144527	Móamelar III
Hörgshóll	L144541	Hörgshóll II E-38
Uppsálar	L144731	Uppsalanáma í Húnabyggð
Hörgshóll	L144541	Víkkud skering stöð 1550
Hörgshóll	L144541	Víkkud skering stöð 3250
Hörgshóll	L144541	Víkkud skering stöð 4000

Ekki hefur verið tekin endanleg ákvörðun um efnistöku úr námunum en nánar er fjallað um þær í kafla 3.2.4.

Áhrifasvæði framkvæmdarinnar, vegna bættra og öruggari samgangna, nær til allra sem leið eiga um Vatnsnesveg (711) á þessum kafla.

Framkvæmdin afmarkast af byggingu vegarins og efnistöku. Framkvæmdasvæðið sjálft, þ.e.a.s. það svæði sem fer undir vegagerð er á rúmlega 10 km kafla. Almennt er gert ráð fyrir að takmarka stærð framkvæmdasvæðis eins og unnt er og verður það tilgreint í útboðsgögnum. Rekstur mannvirkisins og viðhald tekur við eftir að framkvæmd lýkur.

Vatnsnesvegur (711) er tengivegur og því er veghelgunarsvæði hans 30 m breitt og nær 15 m frá miðlinu vegar til hvorrar hliðar.

Framkvæmdasvæði þessarar framkvæmdar liggur að stórum hluta innan veghelgunarsvæðis núverandi vegar. Það verður nokkuð mismunandi breitt, því vegurinn verður ýmist lagður á fyllingu eða í skeringu en skeringar verða almennt ekki miklar. Framkvæmdasvæði vegar verður á bilinu 12-57 m breitt, sjá kafla 5.4. Einnig eru flestar námur fast við veginn svo framkvæmdasvæði þeirra rennur saman við framkvæmdasvæði vegarins.

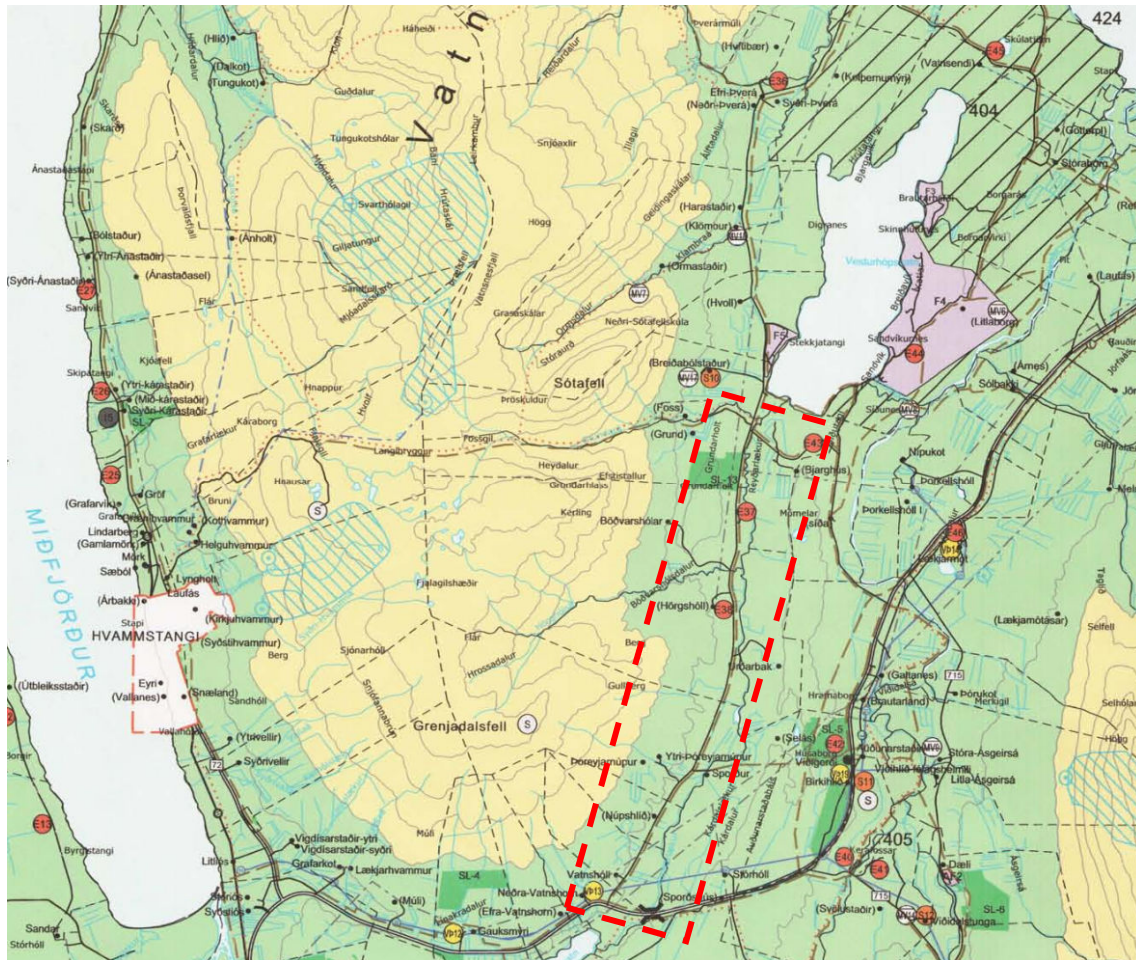
1.5 Rannsóknir

- Starfsmenn Vegagerðarinnar hafa vettvangsskoðað veglínuna auk þess sem rannsókn á mögulegum efnistöskustöðum hefur farið fram.
- Minjasafn Skagfirðinga var fengið til að skrá fornleifar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Samband var haft við Minjavörð Norðurlands vestra um rannsóknabörf og stærð rannsóknasvæðis vegna framkvæmdarinnar.
- Ráðgjafi var fenginn til að gera áhrifamat fyrir vatnshlot.

Ekki var talin þörf á öðrum rannsóknum vegna könnunar á matsskyldu framkvæmdarinnar.

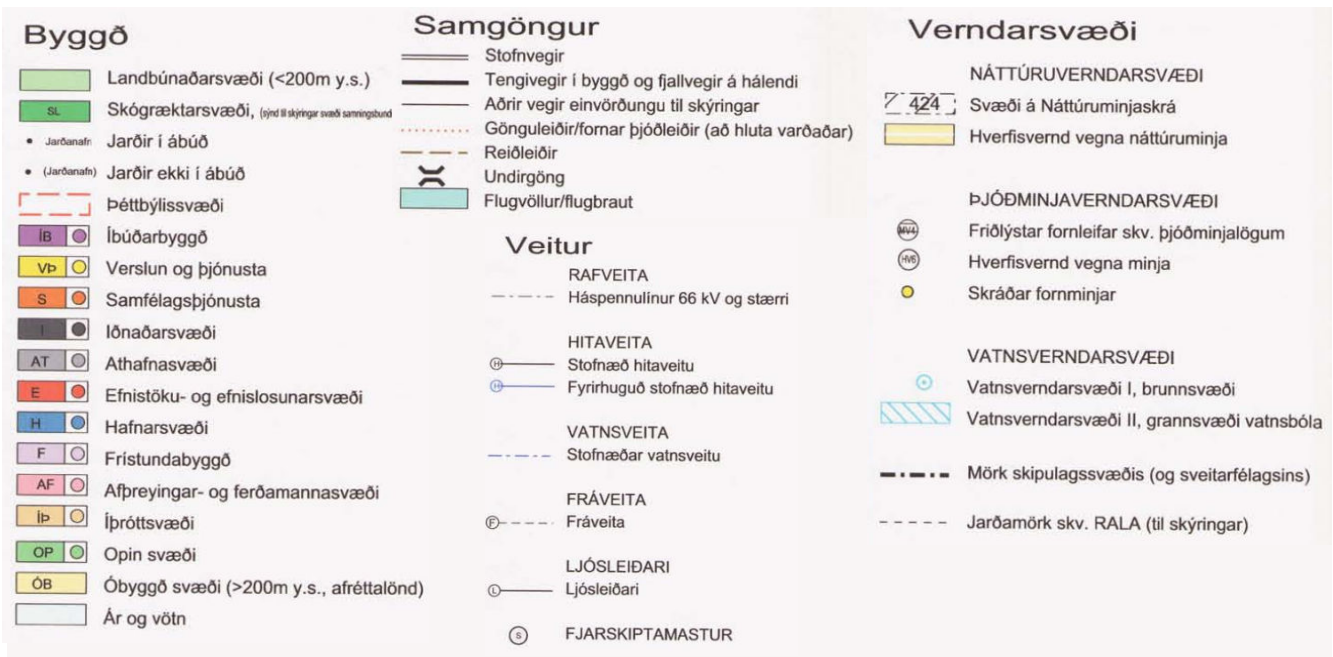
1.6 Staða skipulags

Í gildi er Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026 sem var samþykkt þann 7. ágúst 2014. Í greinagerð aðalskipulagsins, kafla 3.4.1 um Vegi, kemur fram markmið um að stuðlað verði að bættum samgöngum innan sveitarfélags og við nágrannabyggðalög. Náman Uppsalanáma er á Aðalskipulagi Húnavatnshrepps 2010-203.

↑ Mynd 5a

Aðalskipulag Húnaþings vestra (Landmótun, 2014c). Fyrirhugað framkvæmdasvæði á Vatnsnesvegi (711) er afmarkað með rauðum brotalínunum.

Vatnsnesvegur (711) liggur um landbúnaðarsvæði. Á aðalskipulagsuppdrætti³ sést að í grennd við hann eru bújarðir, tún, skógræktarsvæði og tvö efnistökusvæði E37 (Móamelar) og E38 (Hörgshóll)⁴. Einnig má sjá að gert er ráð fyrir reiðleið meðfram veginum. Þá liggja lagnir; raflínur, rafstrengir og fjarskiptalagnir um svæðið (sjá kafla 3.6).

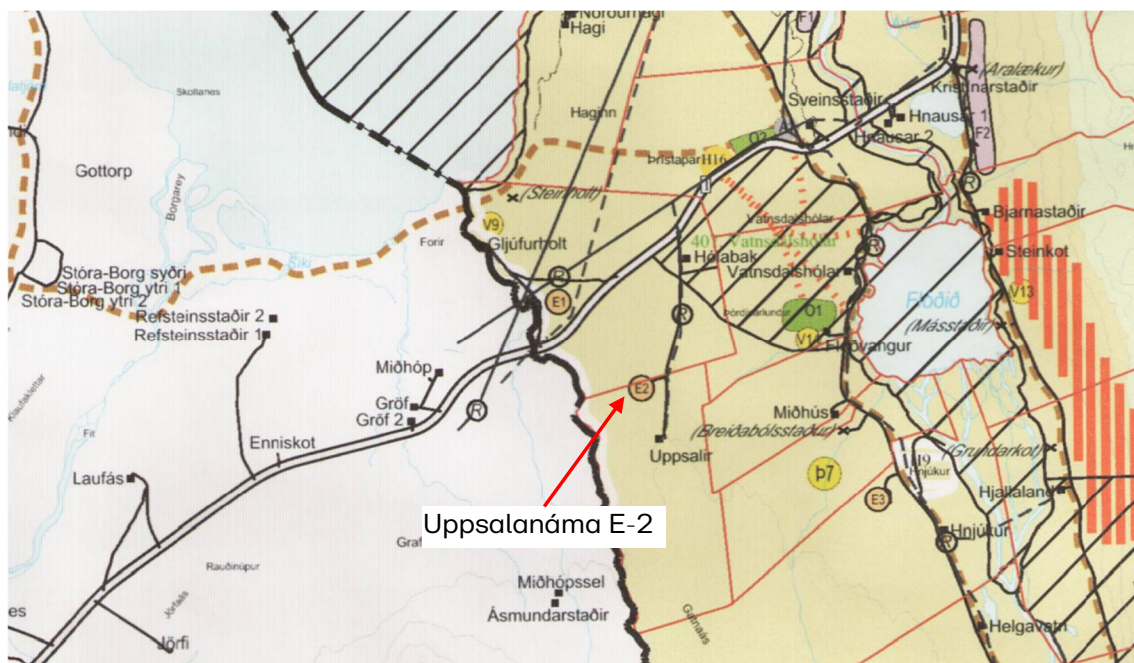
Á uppdrætti er ekki sýnd breyting á legu vegarins innan sveitarfélagsins.

Engin verndarsvæði eru í næsta nágrenni fyrirhugaðra framkvæmda.

Auk Móamela E-37 í landi Böðvarshóla, og Hörgshóls E-38 í landi Hörgshóls eru Katlanáma E-44 í landi Litlu-Borgar, Þorkelshóll E-46 í landi Lækjarmóta og Tagl E-43 í landi Bjarghúss, nálægar námur á aðalskipulagi.

Ekki þarf að breyta aðalskipulagi vegna endurbyggingar vegarins.

Samráð verður við Húnaþing vestra í samræmi við skipulagslög nr. 123/2010 um breytingu á aðalskipulagi vegna nýrra náma sem þarf vegna fyrirhugaðra framkvæmda.

↑ Mynd 5b

Aðalskipulag Húnavatnshrepps 2010-2030 (Landmótun, 2010).

1.7 Verndarsvæði

Þótt framkvæmdin liggja ekki um eða í grennd við verndarsvæði, má sjá í kortasjá Náttúrufræðistofnunar um sérstaka vernd vistkerfa og jarðminja að svo virðist sem fyrirhuguð framkvæmd muni raska vernduðum vistkerfum, þ.e. votlendi, sjá kafla 5.7 um vistgerðir og gróðurfar.

³ Landmótun, 2014c.

⁴ Landmótun, 2014a.

1.8 Lög og leyfisveitendur

Fyrirhuguð framkvæmd og efnistaka henni samfara, eru háð eftirfarandi leyfum:

- Afla skal framkvæmdaleyfis sveitarstjórnar samkvæmt 13. gr. skipulagslaga nr. 123/2010. Framkvæmdin skal vera í samræmi við Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026 og Aðalskipulag Húnavatnshrepps 2010-2030.
- Þar sem veiðivatni er raskað skal sækja um leyfi til Fiskistofu vegna framkvæmda samkvæmt 33. gr. laga um Lax- og silungsveiði nr. 61/2006.
- Öll efnistaka er háð lögum nr. 57/1998 um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörð. Þar kemur fram í 8. gr. að öll efnistaka er háð framkvæmdaleyfi hlutaðeigandi sveitarstjórnar, samanber skipulagslög, nr. 123/2010.
- Samkvæmt 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013, njóta m.a. fossar, gamlir birkiskógar, sjávarfitjar, leirur og votlendi að stærð 2 ha eða stærri, sérstakrar verndar.
- Framkvæmdin skal vera í samræmi við lög um stjórn vatnamála nr. 36/2011, en markmið þeirra er að vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa til þess að vatn njóti heildstæðrar verndar. Jafnframt er lögunum ætlað að stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtíma-vernd vatnsauðlindarinnar. Einnig verður framkvæmdin í samræmi við reglugerð nr. 935/2011 um stjórn vatnamála og Vatnaáætlun Íslands 2022 – 2027.
- Framkvæmdin er háð starfsleyfi sem Heilbrigðiseftirlit Norðurlands vestra veitir vegna vinnubúða og starfsemi sem fylgir efnistöku. Í gildi er reglugerð nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit. Um er að ræða atvinnurekstur sem getur haft í för með sér mengun, eins og vinnslu jarðefna, vinnubúðir, farandsalerni og -eldhús, aðstöðu fyrir olíuskipti o.fl.
- Um tímabundna mannvirkjagerð eins og vinnubúðir gilda ýmsar reglugerðir um aðbúnað, hollustuhætti og öryggisráðstafanir á byggingarvinnustað.
- Samkvæmt lögum um menningarminjar nr. 80/2012, 23. gr. þarf samráð og leyfi Minjastofnunar Íslands vegna rasks á fornleifum.
- Samkvæmt lögum um landgræðslu nr. 155/2018, 13. gr. skal við hvers kyns leyfisskyldar framkvæmdir sem geta haft áhrif á gróður og jarðveg sýna sérstaka aðgát til að lágmarka rask og leitast við að endurheimta vistkerfi sem verða fyrir raski. Í 18. gr. kemur fram að ekki má ráðast í varnaraðgerðir til að koma í veg fyrir landbrot nema í samráði við Land og skóg.
- Þar sem veglína skarast við helgunarsvæði háspennulínu þarf náð samráð við eiganda hennar um útfærslur. Engar framkvæmdir verða innan helgunarsvæðis háspennuvirkis í rekstri nema fyrir liggi heimild frá viðkomandi raforkuflutningsaðila.

Auk þess er Ísland aðili að ýmsum alþjóðlegum samþykktum sem þarf að uppfylla, t.d. samningi um líffræðilega fjölbreytni sem gerður var í Rio de Janeiro 1992 og Bernar-samningi sem fjallar um verndun villtra plantna og dýra og lífsvæða í Evrópu.

2 Staðhættir á framkvæmdasvæði

2.1 Staðhættir

Fyrirhugað framkvæmdasvæði er á austanverðu Vatnsnesi í dreifbýli sveitarfélagsins Húnaþings vestra á Norðurlandi vestra. Hvammstangi er stærsti þéttbýliskjarni Húnaþings vestra og stendur hann á vestanverðu Vatnsnesi um 6 km frá Hringveginum (1). Í Húnaþingi vestra bjuggu 1.190 manns þann 1. janúar 2026. Þar af bjuggu 597 á Hvammstanga.⁵

Á heimasíðu Húnaþings vestra kemur fram að blómleg byggð og mikið útræði var á öldum áður á Vatnsnesi, en við lok 20. aldar fór byggðinni hnignandi og bæir fóru í eyði. Mörg af bestu fjárbúum landsins eru á Vatnsnesi enda nesið grösugt og gott til beitar. Mikil sellátur eru víða á Vatnsnesi og mjög fjölskrúðugt fuglalíf. Byggðir hafa verið upp selaskoðunarstaðir og ferðapjónusta á nesinu hefur aukist nokkuð á liðnum árum. Helstu áningarstaðir á og við nesið, fyrir utan Hvammstanga, eru Ánastaðastapar, Illugastaðir, Svalbarð, Hvítserkur og Borgarvirki.⁶ Á þeim hluta Vatnsnesvegjar sem hér er til skoðunar er stundaður landbúnaður.

↑ Mynd 6

Vegamót Vatnsnesvegjar (711) og Síðuvegjar (716) (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

2.2 Núverandi vegur og brú

Samkvæmt vegaskrá Vegagerðarinnar er Vatnsnesvegur (711) 76,6 km langur. Upphaf hans er í miðbæ Hvammstanga og endir hans við Hringveg (1) í landi Neðra Vatnshorns. Sá kafli vegarins sem enn er malarvegur, milli Skarðs og Vatnshóls, er 64,4 km langur og flokkast sem tengivegur af vegtegund C₇, sem er 7 m breiður vegur með 6,5 m breiðri akbraut með 6,8 m bundnu slitlagi. Núverandi vegur uppfyllir ekki þær kröfur, hann er frá 3,9 til 5,0 m breiður með útskotum til að mætast (nema á köflum sem hafa verið endurbyggðir) og mjókkar eftir því sem norðar dregur. Á vegkaflanum hafa verið gerðar

⁵ Hagstofa Íslands, 2026.

⁶ Húnaþing vestra, 2025.

endurbætur á nokkrum stöðum og því er sá hluti vegarins sem á eftir að endurbyggja, frá Skarði að Hringvegi (1) samtals 61,2 km langur. Á þeim hluta vegarins er Vatnsnesvegi (711) skipt í 6 kafla, 711-02 - 711-07.

Sá hluti **Vatnsnesvegur (711)** sem hér er kynntur er á kafla 07 og er 10,2 km langur. Á veginum eru tvö vegamót, annars vegar við **Síðuveg (716)** þar sem kaflinn hefst og hins vegar við **Hringveg (1)** þar sem vegurinn endar.

Vegurinn er mjór malarvegur með útskotum til að mætast. Hann liggur til suðurs frá Síðuvegi (716) og endar við Hringveginn (1). Á umræddum kafla er ristarlið við stöð 10120, skammt frá vegamótum við Hringveg (1).

↑ Mynd 7

Útskot á Vatnsnesvegi (711) skammt sunnan Síðuvegar (716), horft til norðurs (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 8

Útskot á Vatnsnesvegi (711) skammt norðan við Böðvarshóla, horft til norðurs (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 9

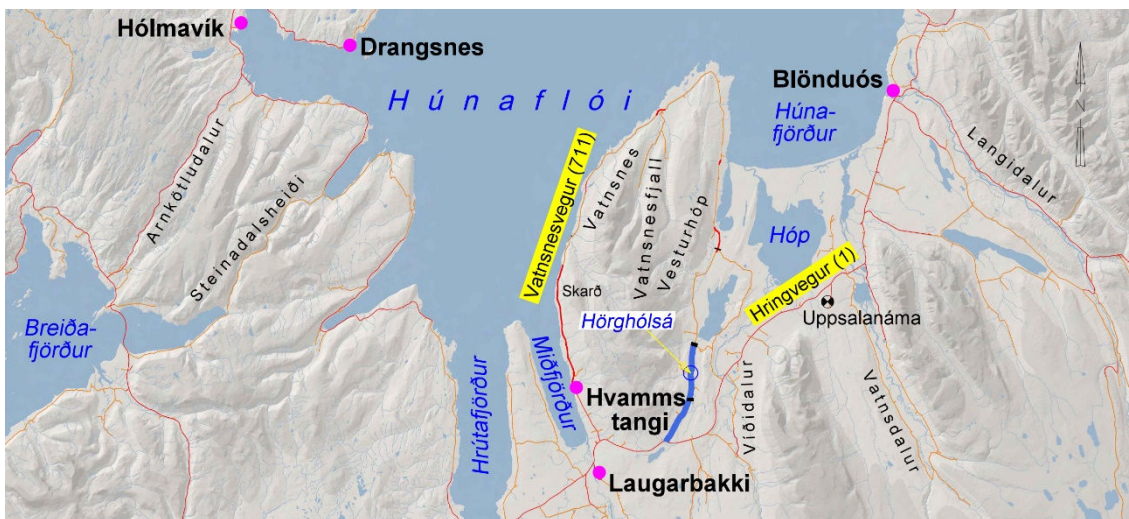
Tún meðfram vegi í landi Böðvarshóla, horft til suðurs (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

Rétt eftir að komið er að heimreið að Böðvarshólum er einbreið brú á Hörghólsá. Brúin sem var byggð árið 1936 er 4 m löng og 4 m á breidd. Hún sést ekki því vegurinn hefur verið lagður ofan á brúna (mynd 10).

↑ Mynd 10

Vatnsnesvegur (711) við Hörghólsá og heimreið að Böðvarshólum, horft til norðurs (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 11

Staðsetning Hörghólsár við Vatnsnesveg (711) (grunnmynd: Loftmyndir ehf.).

Samkvæmt vegaskrá Vegagerðarinnar flokkast núverandi vegur sem tengivegur af vegtegund C₇⁷. Hins vegar er hann alls staðar um 3,9-5 m breiður malarvegur. Víða á veginum eru merkt útskot með breiðari vegöxlum sem gera bílum auðveldara fyrir að mætast. Leyfður hámarkshraði á núverandi vegi er alls staðar 80 km/klst.

Á fyrirhuguðu framkvæmdarsvæði eru fimm heimreiðar á vegaskrá. Þær eru:

- **Böðvarshólavegur** (7153-01) að Böðvarshólum
- **Urðarbaksvegur** (7155) að Urðarbaki
- **Sporðsvegur** (7158) að Sporði
- **Þóreyjarnúpsvegur** (7101) að Ytri-Þóreyjarnúpi
- **Vatnshólsvegur** (7104) að Vatnshóli

Til viðbótar eru þrjár vegtengingar að eyði- og frístundajörðum. Þær eru að Grund, Hörghól og Núpshlíð.

⁷ Hnévísirinn segir til um breidd vegarins.

↑ Mynd 12

Horft til suðurs við jörðina Hörgshól. Aflögd útihús eru ofan vegar (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 13

Horft til suðurs við heimreið að Urðarbaki (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 14

Horft til suðurs í átt að klöppum skammt frá heimreið að Urðarbaki (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 15

Horft til norðurs í átt að klöppum skammt frá heimreið að Urðarbaki (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 16

Horft til suðurs við heimreið að Sporði. Merkt útskot til mætingar vinstra megin á mynd (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 17

Horft til suðurs við heimreið að Þóreyjarnúpi (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 18

Horft til norðurs í grennd við tengingu að Núpshlíð (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 19

Horft til suðurs í landi Vatnshóls (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

↑ Mynd 20

Horft til suðurs við heimreið að Vatnshól (mynd: <https://ja.is/kort/?q=>).

Auk ofangreindra tenginga eru tengingar m.a. inn á tún, að námum, ám og vegslóðum. Við býlin eru víða tún og skurðir meðfram núverandi vegi.

Burðarþol og uppbygging vegarins er ábótavant. Planlega núverandi vegar er sæmileg en hæðarlegu vegarins er sums staðar ábótavant með skertum sjónlengdum. Girðingar eru víðast beggja vegna meðfram vegi, í góðri fjarlægð frá honum.

2.3 Samgöngur og umferðaröryggi

Fremur lítil umferð er um Vatnsnesveg (711) á vegkafla 07 milli Síðuvegar (716) og Hringvegur (1), sjá töflu 3.

↓ Tafla 3

Meðaltals umferðartölur árin 2019-2024 á vegkafla 07 á Vatnsnesvegi (711), milli Síðuvegar (716) og Hringvegur (1) (heimild: veggagnabanki Vegagerðarinnar)

Ár	Kafli	Lengd km	Árdags-umferð	Sumardags-umferð	Vetrardags-umferð	Eknir þ. km
2019	Kafli 07	10,16	128	210	67	475
2020	Kafli 07	10,16	72	120	47	268
2021	Kafli 07	10,16	96	170	43	356
2022	Kafli 07	10,16	120	200	58	445
2023	Kafli 07	10,16	125	210	62	467
2024	Kafli 07	10,16	110	190	40	404

Á árunum 2019-2024 var umferð um vegkafla 07 breytileg. Út frá ársdagsumferð (ÁDU) árið 2024 hér að framan, var reiknuð hönnunarumferð vegarins (ÁDU_n), skv. kafla 1.2 í veghönnunarreglum Vegagerðarinnar. Reiknuð voru 29 ár fram í tímann til ársins 2053. Vöxtur var áætlaður 3% út frá mælingum með teljara. Ekki liggja fyrir sérstakar talningar á þungum bílum en gert ráð fyrir að það sé 10% af ÁDU. Niðurstöður eru sýndar í töflu 4.

↓ **Tafla 4**

Framreiknuð umferð árin 2047 og 2058 á vegkafla 07 milli Síðuvegur (716) og Hringvegur (1) (Umferðadeild Vegagerðarinnar).

Vatnsnesvegur (711-07)	ÁDU spá		ÁDU hönnun	
	2047	2058	2047	2058
Ár	237	328	340	470

Í Veggagnabanka Vegagerðarinnar er að finna upplýsingar um greiningu og flokkun slysa, meðal annars fjölda umferðaslysa og tíðni þeirra.

Á vegkafla 711-07 urðu fimm slys á árunum 2019-2025. Eitt varð þar sem ekið var framan á ökutæki en fjögur vegna útafaksturs. Tvö með litlum meiðslum og þrjú án meiðsla. Þrátt fyrir að vegurinn sé mjór með útskotum og með einbreiðri brú er slysatíðni ⁸ ekki há.

⁸ Slysatíðni er fjöldi óhappa á hverja milljón ekinna kílómetra.

3 Kostir og framkvæmdalýsing

Við undirbúning framkvæmdarinnar var miðað við að breyta núverandi vegi eins lítið og hægt er. Hönnunarforsendur eru eftirfarandi:

- Endurbyggður vegur og tenging við Síðuveg (716) verður af vegtegund C7, þ.e. 7,0 m breiður vegur
- Hönnun burðarlaga miðar við 20 ára líftíma
- Gert er ráð fyrir að fyllingar- og skeringafláar verði 1:3
- Hönnunarhraði verður 90 km/klst.
- Hönnunaröxulþungi 11,5 tonn

3.1 Valkostir

Við undirbúning endurbóta á Vatnsnesvegi (711) á kaflanum á milli Síðuveg (716) og Hringveg (1) er miðað við að fylgja núverandi vegi þar sem það er mögulegt vegna umferðaröryggis. Vegurinn verður breikkaður úr 3,9-5 m í 7,0 m og vegfláar og skeringar gerðar meira aflíðandi til að auka öryggi. Framkvæmdasvæðið mun því ná út fyrir núverandi veg.

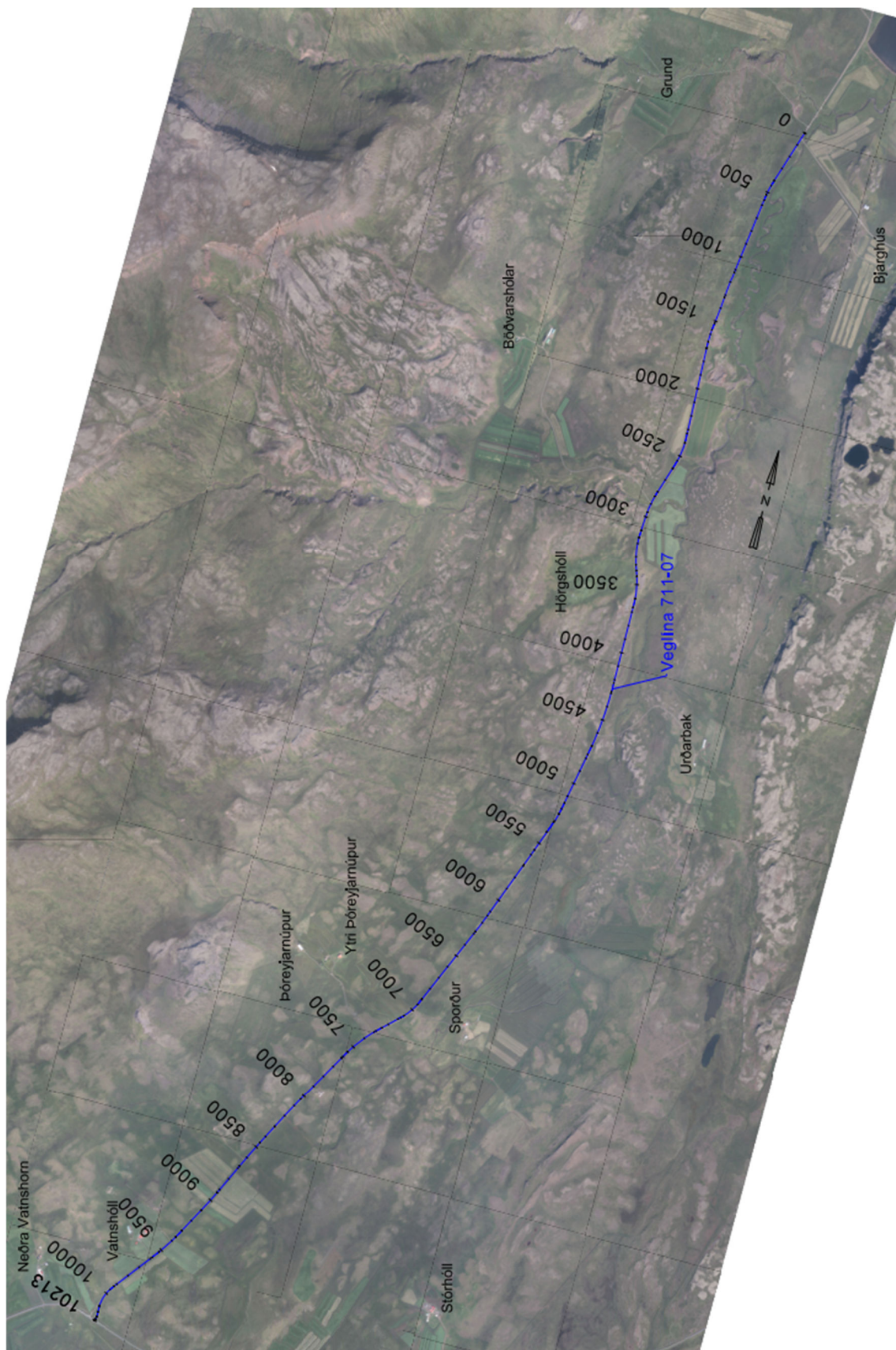
3.2 Framkvæmdalýsing

3.2.1 Veglína

Á kaflanum er til skoðunar ein veglína sem er 10,2 km löng. Hún fylgir núverandi vegi að mestu leyti en rúnar beygjur þar sem það á við og fer með nýja uppbyggingu inn úr eldra vegstæði á einum stað á um 220 m kafla. Vegamót við Hringveg verða færð til um rúma 40 m vegna öryggissjónarmiða. Á kaflanum eru frávik frá veghönnunareglum varðandi lengd á beinum línunum, en ekki önnur frávik. Nokkuð er um hóla á hæðarlegu og verður skorið í þá til að ná í mögulegt efni og laga hæðarlegu og sjónlengdir. Helstu kennistærðir veglínunnar á kafla 07 eru sýndar í töflu hér fyrir neðan.

↓ Tafla 5
Helstu kennistærðir veglína á kafla 07.

Veglína	711-07
Vegalengd (m)	10210
Nýbygging (m)	170
Endurbygging (m)	10040
Minnsti planbogi (m)	430
Mesti langhalli (%)	3,8
Minnsti hábogi (m)	5000
Minnsti lágbogi (m)	- 4500

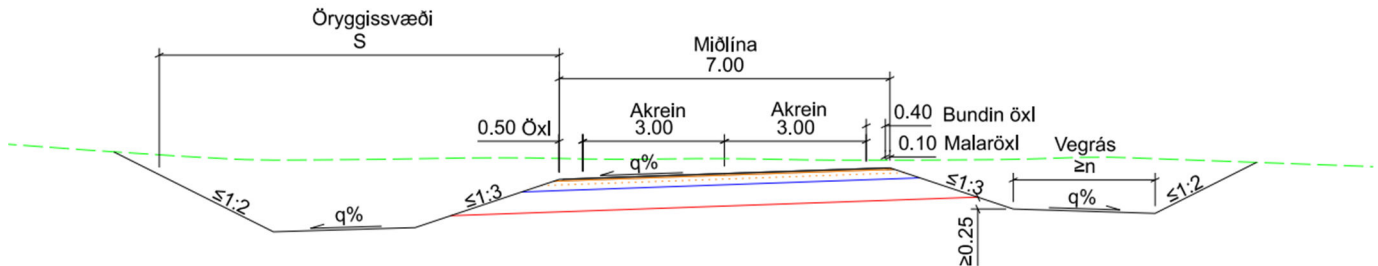

↑ Mynd 3

Veglína Vatnsnesvegur (711), milli Síðuvegur (716) og Hringvegur (1).

3.2.2 Endurbyggður vegur

Framkvæmdin felur í sér endurbyggingu **Vatnsnesvegur (711-07)** á **10,2 km** kafla. Framkvæmdir verða að mestu innan núverandi vegsvæðis. Lítil breyting verður á vegalengdum.

↑ Mynd 22

Pversnið vegtegundar C₇.

Vegurinn verður gerður samkvæmt vegtegund C₇, sem er 7,0 m breiður vegur m 6,0 m breiðri akbraut og 0,5 m breiðum öxlum. Vegurinn verður með bundnu slitlagi og hönnunarhraði verður að jafnaði ≥ 90 km/klst.. Umferðarrýmd er ≤ 500 bílar á sólarhring. Öxulþungi verður 11,5 tonn.

Planlega og hæðarlega vegarins verður löguð og vikið út frá núverandi vegi þar sem það er nauðsynlegt til að uppfylla öryggiskröfur veghönnunar. Til að draga úr alvarleika útafaksturs er þörf á öryggissvæði meðfram vegum. Halli í vegköntum í fyllingum (vegflái) verður alla jafna ekki brattari en 1:3. Vegrið verða þar sem bratt er fram af veginum. Með því að hafa vegrið meðfram veginum er hægt að hafa vegfláa brattari og því hægt að draga úr umfangi fyllinga og raskaðs svæðis.

Veglínan fylgir víðast núverandi vegi og undirstaðan víðast þétt og þurr.

Tengingar við heimreiðar verða aðlagðar nýrri veglínu í plani og hæð.

3.2.3 Ræsi

Á núverandi vegi er einbreið brú á Hörghólsá og samtals 22 ræsi sem eru á bilinu 0,3-1,5 m að þvermáli.

Brú á Hörghólsá verður fjarlægð og ræsi komið fyrir í stað hennar.

Ræsi verða endurnýjuð og staðsett þar sem búast má við rennandi vatni, bæði þar sem er sírennandi vatn og þar sem myndast geta vatnsfarvegir í leysingum að vori og þegar úrkoma er mikil. Ræsum verður enn fremur komið fyrir þar sem hætta er á að vatn geti safnast fyrir við veginn. Við ákvörðun á vatnsopum nýrra ræsa verður tekið mið af vatnsopum á núverandi vegi og mögulega verða þau minnstu stækkuð. Einnig er mögulegt að ræsum fjölgi við endurbyggingu vegarins.

3.2.4 Efnispörf

Í Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014-2026 eru sýndar 47 efnisnámur víðs vegar um sveitarfélagið. Meðfram Vatnsnesvegi (711) á fyrirhuguðum framkvæmdakafla eru tvær námur á skipulagi, Móamelar (E-37) og Hörghóll II (E-38). Fyrirhugað er að nýta Hörghóll II en efni úr Móamelum (E-37) nýtist ekki í þessa framkvæmd. Uppsalanáma er á Aðalskipulagi Húnavatnshrepps-2010-2022.

Í grennd við fyrirhugað framkvæmdasvæði eru 5 námur sem koma til greina fyrir efnistöku út frá upplýsingum sem aflað var vegna framkvæmda á svæðinu. Þær eru allar minni en 250.000 m² að flatarmáli og efnismagn minna en 500.000 m³ og eru því ekki

matsskyldar. Kanna þarf matsskyldu náma sem eru stærri en 25.000 m² og efnismagn meira en 50.000 m³. Þær falla því innan skilgreiningar laga nr. 111/2021 um umhverfis-mat framkvæmda og áætlana um matsskyldukönnun, sbr. 1. viðauka lið 2.02.

Magntölur eru byggðar á landlíkani og samkvæmt hönnun frumdraga er áætluð efnis-þörf framkvæmdarinnar tæplega 170 þús m³. Fyrirhugað er að efnistaka úr skeringum sé að öllu leyti nýtt í fláafleyga. Umfram efnisþörf í fyllingar verður sótt í námur.

↓ Tafla 6

Áætluð efnisþörf veglínu.

	Veglína magn í m ³
Slítlag	2.100
Burðarlag	15.800
Styrktarlag	39.100
Fyllingar	80.100
Fláafleygar	29.500
Samtals	166.600
Skeringar	8.700
Efni úr námum	157.900

3.2.5 Efnistaka

Efnistaka er fyrirhuguð úr 5 námum og úr þremur útvíkkuðum skeringum meðfram vegi. Á mynd 23 sést staðsetning mögulegra náma. Mögulegt er að afmörkunin breytist eitthvað á framkvæmdatíma, en unnið er að námurannsóknum. Fjórar námur er að finna í námu-skrá Vegagerðarinnar og því hefur áður verið tekið efni úr þeim. Þrír mögulegir efnis-tökustaðir eru útvíkkaðar skeringar. Möguleiki á burðarlags- og klæðingarefni á svæðinu er í Tagli við Bjarghús.

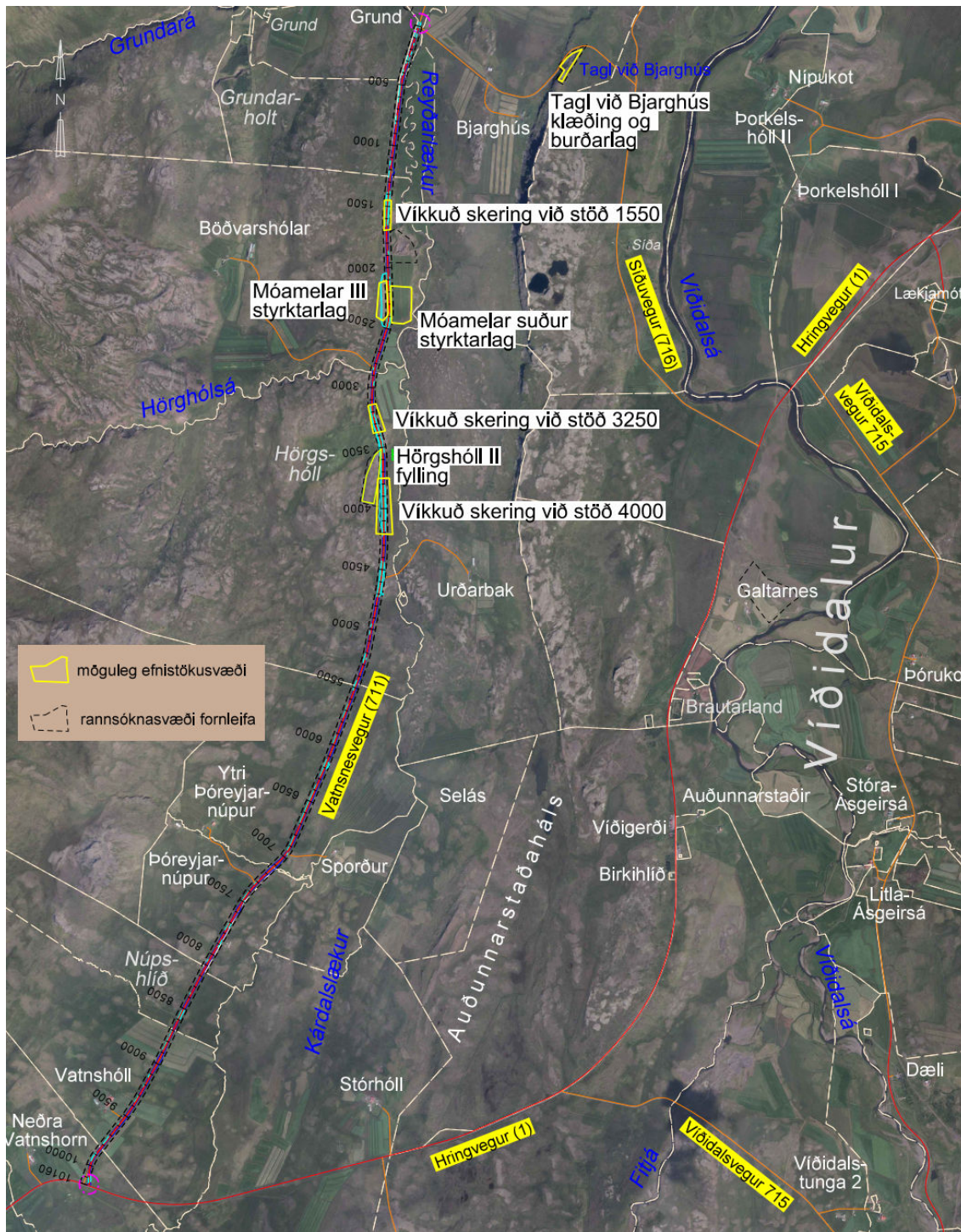
Tafla 7

Áætlun um mögulega efnistöku úr hverri námu. Mögulegt er að efnistaka flytjist á milli náma.

Náma	Heiti jarðar	Efnisgerð	Flatarmál námu m ²	Efnis-magn m ³	Á aðal-skipulagi	Staða
Tagl við Bjarghús	Bjarghús	Klæðing og burðarlag	12.000	20.000	já E-43	ófrágengin
Móamelar suður	Böðvarshólar	Styrktarlag	20.000	49.000	nei	ný
Móamelar III	Böðvarshólar	Styrktarlag	15.000	40.000	nei	ný
Hörgshóll II	Hörgshóll	Fylling	7.000	30.000	Já E-38	frágengin
Uppsalanáma	Uppsalar	Ræsagrjót	óvíst	óvíst	Já E-2	opin
Víkkuð skering stöð 1550	Hörgshóll	Fylling	óvíst	óvíst	nei	ný
Víkkuð skering stöð 3250	Hörgshóll	Fylling	óvíst	óvíst	nei	ný
Víkkuð skering stöð 4000	Hörgshóll	Fylling	óvíst	óvíst	nei	ný

Þrjár af námunum eru á aðalskipulagi sveitarfélaganna. Tvær námur, Móamelar suður og Móamelar III hafa ekki verið nýttar áður og eru ekki á aðalskipulagi. Breyta þarf aðal-skipulagi vegna þeirra og einnig vegna Hörgshóls II vegna aukinnar efnistöku. Í fylgiskjali 2 er fjallað um verndargildi efnistökuastaðanna og þar kemur fram að verndargildið er lítið

og að þær njóti ekki sérstakrar verndar. Báðar Móamelanámurnar verða í túnum. Uppsala-náma er opin grjótnáma við Uppsali í Vatnsdal í Húnabyggð. Efni úr henni verður notað við frágang ræsa.

↑ Mynd 23

Staðsetning mögulegra efnistökusvæða (Loftmynd: Loftmyndir ehf.).

Efnistaka úr námum verður ekki meiri en sú sem þarf til framkvæmdarinnar. Endanleg ákvörðun um efnistöku úr hverri námu verður tekin við verkhönnun framkvæmdar. Með

því að nýta námur sem eru fast við framkvæmdarsvæðið verða flutningsvegalengdir lágmarkaðar og röskun á umferð vegna efnisflutninga verður sem minnst.

Að loknum framkvæmdum verða víkkaðar skeringar hluti af umhverfi veganna og það sama má segja um þær námur sem eru við veginn.

3.2.6 Vegtengingar

Í kafla 2.2. er fjallað um núverandi veg, en sex vegtengingar að honum eru á vegaskrá, þar af eru 5 heimreiðar að bæjum með fasta búsetu og ein tenging við Síðuveg (716). Auk þeirra eru tengingar að eyðibýlum, túnum og námum. Við enda vegarins eru vegamót við Hringveg (1). Ekki er talið líklegt að hægt sé að fækka vegtengingum til að auka umferðaröryggi, en það verður þó kannað í verkhönnun, áður en framkvæmdir hefjast.

3.3 Frágangur

3.3.1 Núverandi vegur

Stuttur kafli núverandi vegar sem ekki nýtist að framkvæmdum loknum, verður fjarlægður í samráði við landeigendur. Um er að ræða kafla sunnan við heimreið að Böðvars-hólum, við stöð 3000, þar sem lega vegarins verður löguð.

3.3.2 Reiðleið

Vegagerðin gerir ráð fyrir reiðfærri leið meðfram Vatnsnesvegi (711) í samræmi við aðalskipulag sveitarfélagsins.

3.3.3 Námur og önnur röskuð svæði

Við framkvæmdir verður reynt að raska gróðri og jarðvegi sem minnst. Skeringar og námur verða ekki hafðar opnar lengur en nauðsyn krefur. Öllum lífrænum jarðvegi sem finnst á yfirborði náma og skeringa verður ýtt í haug áður en efnistaka hefst og hann geymdur til að nota við frágang þegar efnistöku lýkur. Við frágang verður flutt til efni í jöðrum náma og skeringa til að aðlaga þær sem best að landinu í kring.

Frágangi á vegskeringum og námum verður hagað þannig að ekki myndist vindálag á lausan jarðveg. Röskuð svæði verða mótuð í samræmi við landslag og halla umhverfis. Brúnir efnistökusvæða og útvíkkaðra skeringa verða afrúnnaðar til að minnka hættu á rofi og aðlagaðar að landinu í kring og lífrænum jarðvegi jafnað yfir, sé hann fyrir hendi.

Til þess að forðast að brjóta upp landslagsheildir verður almennt ekki ráðist í uppgræðslu á skeringum eða námusvæðum ef landið í kring er ógróið eða þar sem æskilegt er að náttúruleg gróðurframvinda verði látin ráða.

Vanda þarf allan frágang þeirra svæða sem raskað verður vegna framkvæmdarinnar.

Í útboðsgögnum verður greint frá hvernig haga skuli frágangi vegkanta, fyllinga, skeringa og náma.

Öll efnistaka og frágangur verður í samráði við eftirlitsmann Vegagerðarinnar, landeigendur og Húnaþing vestra.

3.4 Vinnubúðir og aðstaða verktaka

Verktaki skal afla tilskilinna leyfa til uppsetningar vinnubúða og skal það gert í samráði við umsýslarmann verkkaupa, heilbrigðiseftirlit, viðkomandi sveitarstjórnir og eftirlitsráðgjafa Náttúruverndarstofnunar. Vinnubúðir og vinnuáðstaða munu standa á meðan

framkvæmdum stendur en verða fjarlægð að framkvæmdum loknum. Gengið verður vel frá svæðunum, svo að ummerki um framkvæmdir hverfi fljótt.

3.5 Mannaflapörf

Vegna umfangs verksins má búast við að einhver störf skapist á framkvæmdartíma vegna vegavinnu.

3.6 Mannvirki

Upplýsingar um lagnir á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði liggja fyrir. Á því eru jarðstrengur frá Rarik og ljósleiðari Mílu. Syðst á svæðinu eru einnig hitaveitulagnir.

Allar framkvæmdir í grennd við lagnir verða í samráði við viðkomandi veitufyrirtæki.

Í útboðsgögnum og við endurbyggingu vegarins verður lega þessara lagna kynnt, til að forðast megi að fjarskiptalögnum, raflögnum eða hitaveitulögnum verði raskað.

3.6.1 Rafmagnslína og jarðstrengur

Um suðurenda fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis við Hringveg (1) liggur Laxárvatnslína 1 sem er 132 kV háspennuraflína. Línan sem liggur milli Laxárvatns og Hrútatungu er í eigu og rekstri Landsnets.

Jarðstrengur frá Rarik liggur í gegnum veginn við Hörgshól. Einnig liggur hann í gegnum veginn við tengingu að Sporði og nálægt vegi við Vatnshól.

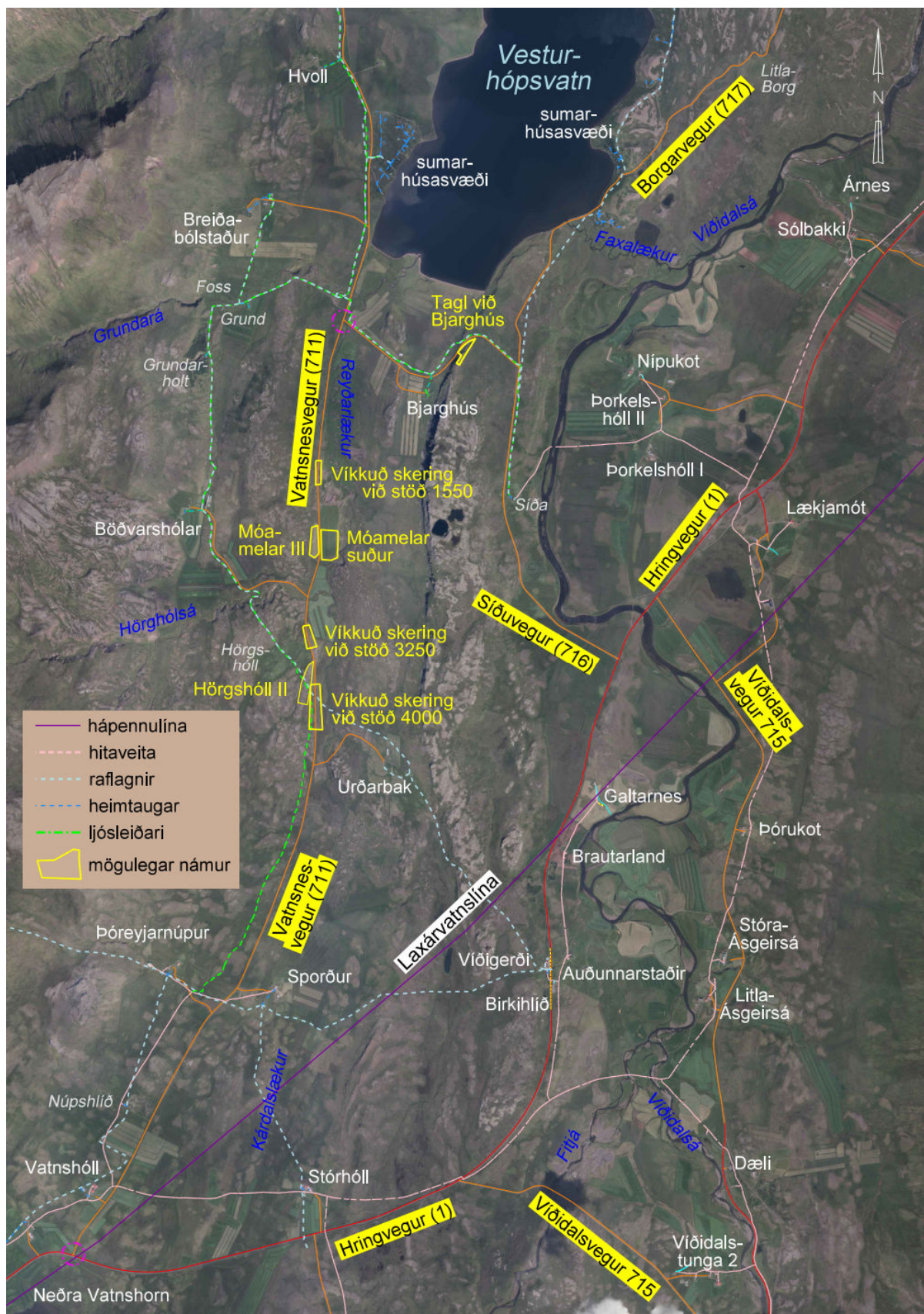
Ljósleiðari og rafstrengur liggja um námurnar Hörgshól II og víkkaða skeringu við stöð 4000.

3.6.2 Fjarskipti

Ljósleiðari Mílu liggur í sama ídrætti og jarðstrengur um námurnar Hörgshól II og víkkaða skeringu við stöð 4000, sjá kafla 3.6.1 en liggur ofan Vatnsnesvegar (711) á kaflanum milli Hörgshóls og Hringvegar (1).

3.6.3 Hitaveita

Hitaveitulögn liggur á tveimur stöðum í gegnum Vatnsnesveg (711), það er við Sporð og á móts við Vatnshól en þar er stofnlögn.

↑ Mynd 24

Lagnir við fyrirhugað framkvæmdasvæði Vatnsnesvegur (711) (loftmynd: Loftmyndir ehf.).

3.7 Framkvæmdatími og kostnaður

Niðurstaða kostnaðaráætlunar frumdraga fyrir Vatnsnesveg (711) á vegkafla 07 milli Síðuvegur (716) og Hringvegur (1) nemur 1.167 milljónum kr., sjá töflu 8.

↓ Tafla 8

Kostnaðaráætlun frumdraga í milljónum kr. vegna endurbyggingar Vatnsnesvegur (711-07)

	Endurbyggður vegur
Samtals	1.167

Framkvæmdaáætlun fyrir vegkafla 07 á Vatnsnesvegi (711) liggur ekki fyrir en í Samgönguáætlun 2026-2040 er gert ráð fyrir 7.500 m.kr. til ýmissa staða á Vatnsnesvegi (711) og Síðuvegi (716). Um er að ræða 365 m.kr. árið 2027, 400 m.kr. árið 2028, 700 m.kr. árið 2029 og 500 m.kr. árið 2030 auk 5.535 m.kr. á árunum 2031-2035. Áætlanir eru um að bjóða þennan kafla Vatnsnesvegur út um áramótin 2026-2027.

3.8 Rekstur

Eftir að framkvæmdum lýkur tekur við rekstur mannvirkisins sem felst m.a. í viðhaldi og þar með talið snjómokstri. Þegar umferð hefur verið hleypt á veginn hefur reksturinn áhrif á öryggi samgangna. Rekstrarkostnaður Vegagerðarinnar er m.a. háður vegalengd, umferð og vetraraðstæðum á vegi.

Vetrarþjónusta á Vatnsnesvegi (711) felst í helmingamokstri að beiðni Húnaþings vestra. Líklega verða litlar breytingar á rekstri vegarins eftir að vegaframkvæmdum lýkur.

Viðhald og rekstur á nýjum vegi mun fylgja þeim viðmiðunar- og vinnureglum sem almennt eru viðhafðar á vegakerfinu og byggjast m.a. á vegflokkum, umferð o.þ.h.

Innviðaráðuneytið (innviðaráðherra) ákvarðar snjómokstursreglur.

4 Umhverfis- og framkvæmdaþættir

Skilgreindir eru þeir umhverfisþættir sem líklegt er að verði fyrir áhrifum vegna fyrirhugaðra framkvæmda og hvaða framkvæmdaþættir það eru sem valda þeim.

4.1 Þættir sem líklega valda umhverfisáhrifum

Eftirfarandi eru þættir sem líklegir eru til að valda umhverfisáhrifum:

4.1.1 Vegagerð

Umhverfisáhrif vegagerðar fara eftir staðsetningu og hönnun, stærð vegsvæðis og frágangi.

Helstu áhrif við endurbætur á Vatnsnesvegi (711) felast í bættum samgöngum og meira umferðaröryggi. Einnig verða breytingar á því landsvæði sem fer undir veg eða námur, t.d. þar sem framkvæmdin fer yfir lítt snortið land, gróin svæði eða mannvistarleifar.

Núverandi vegur liggur í landslaginu og skiptir landinu upp. Engin breyting verður á því. Endurbygging vega hefur mun minni áhrif á landslag og ásýnd en lagning nýs vegar.

Umferð vinnuvéla á framkvæmdartíma hefur áhrif á hættu á mengunarslysum, hávaða, ryk- og útblástursmengun. Bygging vega krefst mikilla auðlindanotkunar sem hefur óhjákvæmilega í för með sér losun gróðurhúsalofttegunda út í andrúmsloftið.

Endurbyggður vegur er hannaður til að auka umferðaröryggi vegfarenda og bæta samgöngur. Á rekstartíma geta bættar samgöngur haft margvísleg áhrif, t.d. á byggð á svæðinu, ferðaþjónustu/útivist og opinbera þjónustu. Þá hafa breyttar samgöngur áhrif á útblástur mengandi efna frá umferð og geta dregið úr kolefnisspori frá umferð vegna betri og jafnari plan- og hæðarlegu.

4.1.2 Efnistaka

Umhverfisáhrif efnistöku eru háð staðsetningu vegar og náma, efnispörf framkvæmdarinnar og frágangi náma að efnistöku lokinni.

Við lagningu vegarins þarf efni í klæðingu, styrktarlag, burðarlag, fyllingar og fláafleyga. Efnistaka getur haft áhrif á gróður, dýralíf, mannvistarleifar eða jarðmyndanir. Einnig breytist landslagið.

4.2 Umhverfisþættir sem geta orðið fyrir áhrifum

Vegagerðin hefur metið hvort líklegt sé að fyrirhuguð framkvæmd hafi veruleg áhrif á umhverfið. Þeir umhverfisþættir sem framkvæmdin getur haft áhrif á eru:

→ mannlíf, útivist og ferðaþjónusta	→ jarðmyndanir, vatnshlot og laxfiskar
→ öryggi, samgöngur og heilsa	
→ landnotkun	→ vistgerðir, gróðurfar
→ landslag	→ fuglar og spendýr
	→ fornleifar

Fyrirhugað framkvæmdasvæði fylgir núverandi vegi og liggur því að stærstum hluta um land sem áður hefur verið raskað með mannvirkjagerð.

Vegagerðin telur að framkvæmdin hafi ekki í för með sér umtalsverð áhrif á umhverfið vegna umfangs, eðlis eða staðsetningar.

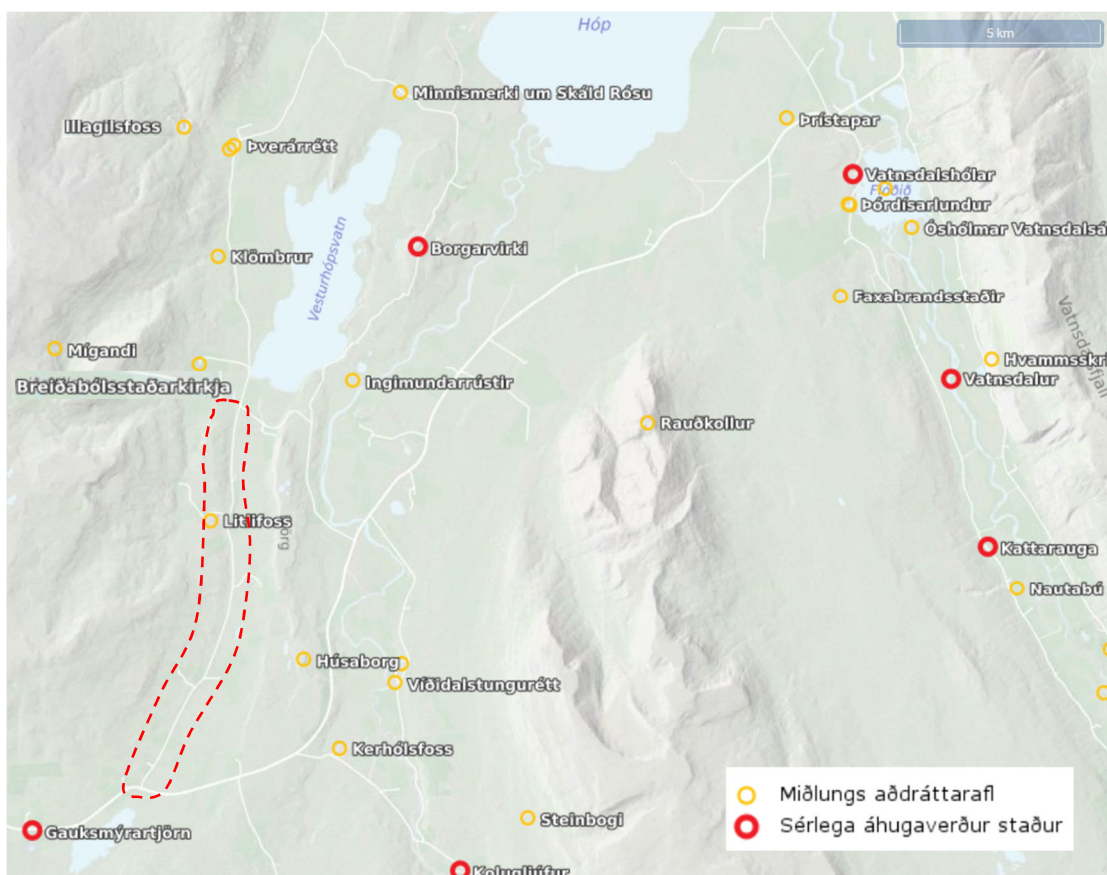
5 Möguleg umhverfisáhrif

Fyrirhugaðar framkvæmdir á Vatnsnesvegi (711) falla undir 19. gr. laga nr. 111/2021 um umhverfismat framkvæmda og áætlana.

Í tilkynningu framkvæmdar eru talin upp þau áhrif sem talið er að framkvæmdin geti haft á umhverfispætti og tekin ákvörðun um matsskyldu framkvæmdar út frá þeim.

5.1 Mannlíf, útivist og ferðaþjónusta

Hornsteinn atvinnulífs á fyrirhuguðu framkvæmdarsvæði er landbúnaður. Sauðfjárrækt og hestarækt eru stunduð í grennd við framkvæmdarsvæðið og tún eru við býlin Bøðvarshóla, Urðarbak, Sporð, Ytri-Póreyjarnúp, Vatnshól og Neðra Vatnshorn.

↑ Mynd 25

Áhugaverðir ferðamannastaðir í grennd við fyrirhugað framkvæmdarsvæði sem innan rauðrar brotalinu (Vefsja Ferðamálastofu, <https://geo.alta.is/fms/stadir/>).

Á jörðinni Grund er gamalt íbúðarhús og tvö frístundahús. Á jörðinni Urðarbaki er eitt frístundahús og líka í landi Póreyjarnúps og Pétursstaða. Á jörðinni Núpshlíð er gamalt íbúðarhús.

Engin þekkt ferðaþjónusta er við Vatnsnesveg (711) á þessum kafla en í kortasjá Ferðamálastofu er fjallað um einn ferðamannastað með miðlungs aðdráttarafl. Það er Litlifoss í Hörghólsá, en aðgangur að honum er háður leyfi landeiganda. Í kortasjá Ferðamannastofu segir:

„Hörghólsá rennur niður Böðvarshólsdal þar sem hún sameinast Reyðarlæk og rennur í Vesturhópsvatn. Falleg gönguleið er meðfram ánni en í henni falla tveir fallegir fossar. Fyrst Litlifoss og nokkru ofar Stórfoss.“

Við Breiðabólstað, vestan Vatnsnesvegar (711), stendur Breiðabólstaðarkirkja sem einnig er talin til ferðamannastaða með miðlungs aðdráttarafl.

Ferðaþjónusta er talsverð við Vatnsnesveg (711) norðan vegamóta við Síðuveg (716), en Vatnsnesvegur (711) liggur að Hvítserk sem er mjög vinsæll ferðamannastaður. Einnig liggur Borgarvegur (717) milli Vatnsnesvegar (711) og Síðuvegar (716) en þar er Borgarvirki sem er einnig vinsæll ferðamannastaður. Norðan við fyrirhugaðan framkvæmdakafla má finna gistiheimili og stóra frístundabyggð.

Veði er stunduð við Vesturhópsvatn, við suðurhluta vatnsins í landi Bjarghúsa.

Göngu- og reiðleiðir í sveitarfélaginu eru margar. Frá Vatnsnesvegi (711) við norður-enda framkvæmdakaflans liggur göngu- og reiðleið um Heydal frá Breiðabólstað að Hvammstanga. Reiðleiðir eru samkvæmt skipulagi meðfram núverandi vegi. Frekari upplýsingar um göngu- og reiðleiðir á svæðinu má finna á skipulagsuppdætti fyrir Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026, sjá Mynd 5.

Áhrif á mannlíf, útivist og ferðaþjónustu

Á framkvæmdatíma geta skapast nokkur störf á svæðinu en umferð um svæðið mun raskast talsvert vegna umferðar þungra vinnuvéla. Íbúar og vegfarendur á framkvæmdakaflanum munu verða varir við framkvæmdina vegna hávaða, ryks og truflunar á umferð.

Að loknum framkvæmdum munu koma fram jákvæð áhrif á mannlíf, útivist og ferðaþjónustu vegna öruggari og betri samgangna.

Vegagerðin gerir ráð fyrir að reiðfært verði meðfram Vatnsnesvegi (711).

Telja má að með því að byggja veginn upp, breikka og leggja á hann bundið slitlag muni ferðatími styttest og þægindi aukast fyrir alla vegfarendur.

5.2 Öryggi, samgöngur og heilsa

Í kafla 1.4 og 5.1 kemur fram að við núverandi veg eru sex bæir með fasta búsetu. Einnig eru tvö gömul íbúðarhús sem enn eru nýtt til frístunda. Einnig eru fimm frístundahús í grennd við framkvæmdasvæðið. Engin íbúðarhús eða frístundahús eru í minna en 100 m fjarlægð frá vegi á þeim kafla sem fyrirhugað er að ný- og endurbyggja.

Gera má ráð fyrir að eitthvert ónæði sé nú af hljóð- og rykmengun þar sem vegurinn liggur um byggðir en með klæðingu vegarins muni aðstæður þar batna.

Ef ekkert er gert til að auka öryggi á þeim vegi sem hér er fjallað um, er líklegt að aukin umferð á svæðinu hafi í för með sér minna öryggi fyrir vegfarendur og íbúa. Einnig munu rykmengun og umferðarhávaði aukast ef umferð eykst.

Áhrif á öryggi og samgöngur

Endurbyggður vegur verður á sama stað og núverandi vegur. Umferð um svæðið mun raskast tímabundið meðan vegurinn verður endurbyggður. Þá gætu efnisflutningar úr námum haft áhrif á umferð, mögulega bæði á Vatnsnesvegi (711), Hringvegi (1) og á Síðuvegi (716).

Jákvæð umhverfisáhrif að loknum framkvæmdum eru töluverð. Þau felast í bættum samgöngum og meira umferðaröryggi þegar lagður hefur verið öruggari og breiðari vegur með bundnu slitlagi og betri hæðar- og planlegu í stað núverandi vegar. Brú á Hörghólsá verður fjarlægð og ræsi komið fyrir í stað hennar. Önnur ræsi í veginum verða endurnýjuð og vegkantar gerðir meira aflíðandi, þannig að þeir séu ekki brattari en 1:3, nema þar sem vegrið verða meðfram vegi.

Einnig er talið að við lok framkvæmdanna verði minni hætta á snjósöfnun á veg og/eða að vatn liggi á vegi.

Við framkvæmdina eykst umferðaröryggi og samgöngur batna.

Áhrif á heilsu

Á framkvæmdatíma eykst hljóð- og loftmengun á framkvæmdasvæðinu vegna umferðar vinnuvéla. Að loknum framkvæmdum verður minni loftmengun og minni umferðarhávaði en nú. Með klæðingu vegarins, jafnari hæðarlegu og betri planlegu mun draga úr hávaða og mengun frá ökutækjum. Klæðing í stað malarslitlags mun draga verulega úr rykmengun frá veginum.

Hætta á mengunarslysum næst framkvæmdasvæðinu eykst á framkvæmdatíma sérstaklega þar sem unnið er í grennd við vötn, ár og læk, en að loknum framkvæmdum verður hættan minni en í dag vegna öruggari vegar.

5.3 Landnotkun

Fyrirhugað framkvæmdasvæði vegar verður í landi 11 jarða sem taldar eru upp í kafla 1.4. Mögulegar námur eru í landi 5 jarða (sjá töflu 2, töflu 7 og mynd 23).

Víða eru girðingar og skurðir meðfram núverandi vegi og sums staðar eru tún eða ræktað land. Ristarhlið er í veginum í grennd við Hringveginn (1).

Rafstrengur, raflína, ljósleiðari og hitaveitulögn liggja innan fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis (sjá kafla 3.6).

Samkvæmt Aðalskipulagi Húnaþings vestra 2014-2026 er fyrirhugað framkvæmdasvæði á landbúnaðarsvæði.

Stærsti hluti framkvæmdasvæðisins er innan vegsvæðis núverandi vegar.

Námurnar Tagl við Bjarghús E-43 og Hörghóll II E-38 eru á aðalskipulagi Húnaþings vestra. Uppsalanáma E-2 í Húnabyggð er á aðalskipulagi Húnavatnshrepps. Aðrar námur eru ekki á skipulagi (kafla 3.2.5) og þarf að breyta aðalskipulagi áður en efni verður tekið úr þeim.

Í aðalskipulagi er gert ráð fyrir reiðleið meðfram Vatnsnesvegi (711).

Áhrif á landnotkun

Framkvæmdin mun hafa óveruleg áhrif á landnotkun á svæðinu sem hún liggur um því núverandi vegi verður fylgt nema á 0,3 km kafla við heimreið að Böðvarshólum, milli stöðva 2850-3150. Á þeim kafla mun nýr vegur liggja við hlið núverandi vegar.

Samráð verður við Rarik, Mílu, Húnaþing vestra og landeigendur vegna hönnunar framkvæmdarinnar og efnistöku. Sérstaklega þar sem hætta er á að lagnir eða jarðstrengir geti raskast. Verktakar verða upplýstir um allar lagnir á svæðinu.

Núverandi vegur og þar með fyrirhugað framkvæmdasvæði liggur víða meðfram túnum, en stefnt er að því að túnum verði ekki raskað við framkvæmdir.

Mótun landsins mun fara fram í samráði við landeigendur, fulltrúa Húnaþings vestra og fulltrúa Húnabyggðar. Landeigendur fá greiddar bætur fyrir það land sem raskað verður við framkvæmdir í samræmi við nýtingu þess.

5.4 Landslag

Á heimasíðunni Visithunathing⁹ kemur fram að Vatnsnes er grösugt og búsældarlegt nes fyrir miðjum Húnaflóa. Það er um 40 km langt og hæsti tindur þess er Þrælsfell í tæplega 900 metra hæð yfir sjávarmáli.

Framkvæmdasvæðið er á austanverðu Vatnsnesi og fylgir núverandi Vatnsnesvegi (711), eða liggur meðfram honum um landbúnaðarsvæði. Um er að ræða 10,2 km langan kafla þar sem vegurinn er uppbyggður malarvegur. Á svæðinu hefur landinu verið raskað áður með landbúnaði, efnistöku og vegagerð.

Landslagið í nágrenni framkvæmdasvæðisins er samsett samkvæmt skilgreiningu á vefnum www.namur.is um námur, efnistöku og frágang. Það er menningarlandslag og ber sterk einkenni af landbúnaði.

Í skýrslunni Landslag á Íslandi frá árinu 2020 fellur fyrirhugað framkvæmdasvæði undir landslagsgerðina **7.1.3 Húnafljörður**, graslendar sléttur við strendur. Um hana segir:

„Láglendi upp af strönd Húnafljarðar. Land nær frá sjó upp í um 250 m hæð yfir sjávarmáli. Yfirborð er að mestu mólendi eða votlendi, auk ræktaðs lands. Nokkur stærri vötn eru nærri sjó og er Hópið þeirra stærst. Ár og lækir renna í vötnin auk þess sem Blanda rennur til sjávar. Dreifð byggð er á láglendi auk þéttbýlisstaða við ströndina. Veitt er í ám og vötnum.“¹⁰

Áhrif á landslag

Framkvæmdin mun hafa áhrif á landslagsgerðina 7.1.3 Húnafljörður. Núverandi vegi verður að mestu fylgt, en hann færður til, breikkaður og hæðar- og planlegan löguð þar sem þörf er á vegna umferðaröryggis.

Helstu áhrif framkvæmdarinnar á landslag verða þar sem skeringar og/eða fyllingar verða miklar og þar sem námur verða meðfram vegi. Framkvæmdarsvæði vegar er almennt á milli 12-30 m breitt. Á einum stað, við stöð 1200 nær framkvæmdasvæðið yfir rúmlega 40 m breitt svæði þar sem verður skering ofan vegar en fylling neðan hans. Við stöð 4100 nær framkvæmdasvæðið yfir 57 m þar sem vegurinn liggur í skeringu. Annars staðar verða fyllingar og/eða skeringar vegna vegarins ekki umfangsmiklar.

Flestar námur eru fast við veginn svo framkvæmdasvæði þeirra rennur saman við framkvæmdasvæði vegarins. Eiginlegt rasksvæði meðfram vegi verður því mun meira en þarf vegna vegarins, sérstaklega við námurnar við Móamela, þar sem nú eru tún. Á verk-tíma verður mest rask á 0,5 km kafla milli stöðva 2000-2500 og á 1,2 km kafla milli stöðva 3200-4400. Við verkhönnun vegarins verða námur, skeringar og fyllingar hannaðar nánar til að raska landslagi ekki meira en þarf vegna framkvæmdarinnar.

Við framkvæmdirnar verður landslagi breytt varanlega með lagningu vegarins á 10,2 km löngum kafla. Vegagerðin metur að framkvæmdin muni hafa neikvæð áhrif á landslag en að áhrif framkvæmdarinnar á landslag verði óveruleg.

Að framkvæmdum loknum hefur landslagsmyndin breyst meðfram veginum, því endurbyggður vegur verður breiðari en núverandi vegur, með meira aflíðandi fláum og lagður á hærri fyllingum og í dýpri skeringum en núverandi vegur. Mannvirkið verður þó lítið áberandi fyrir þá vegfarendur sem leið eiga um Vatnsnesveg (711). Þeir munu aðallega finna fyrir meira öryggi þegar sjónlengdir aukast og vegurinn verður jafnari í landinu.

⁹ <https://www.visithunathing.is/is/ahugavert/saga/vatnsnes>

¹⁰ Efta, 2020.

Efnistaka úr námum mun einnig breyta landslaginu, því efni úr þeim verður fjarlæggt og notað við lagningu vegarins.

Breytingar á landslaginu vegna efnistöku og vegagerðar munu sjást frá bæjum og svæðum í grennd við veginn og námur, en gert er ráð fyrir að þær verði að mestu tíma-bundnar þar til gróður á röskuðum svæðum hefur náð sér á strik.

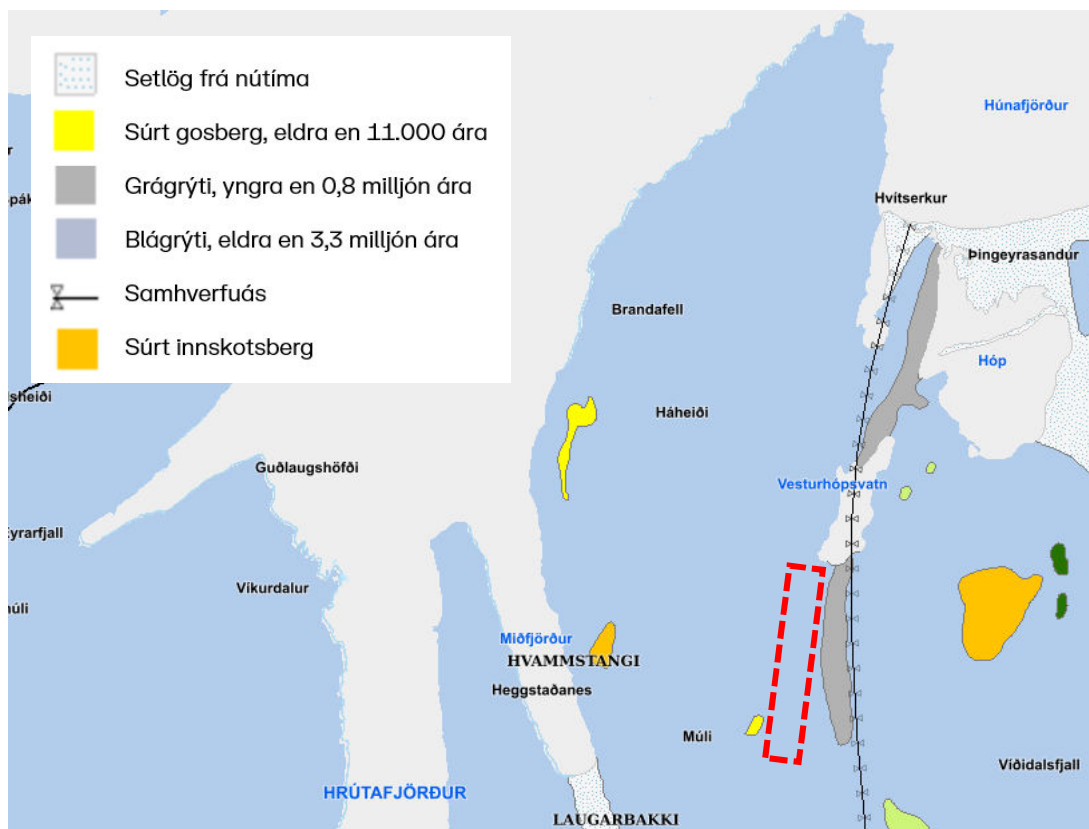
Til að sjónræn áhrif framkvæmdarinnar verði sem minnst verða vegur og tilheyrandi vegtengingar hönnuð þannig að þau falli sem best að landslagi. Einnig verður efnistaka hönnuð með sama markmiði í huga. Gengið verður þannig frá vegsvæði og námum að framkvæmdum loknum að vegur og námur falli vel að landi.

5.5 Jarðmyndanir

Í Berggrunnurinn er einkum úr basalti frá tertíer eða eldri en 3 millj. ára.

Í Vatnsnesfjalli og Víðidalsfjalli finnast fornar megineldstöðvar með líparíti og ummynduðu bergi. Landið er allt mjög rofið af jöklum jökulskeiða ísaldar þar sem skiptast á grunnir og breiðir dalir með lágum ásum og heiðum á milli. Jarðhiti er á nokkrum stöðum en aðeins hluti hans hefur verið nýttur.¹¹

Á mynd 26 sést jarðfræði á Vatnsnesi eins og hún var birt í kortasjá Náttúrufræðistofnunar Íslands árið 2022. Innan fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis eru blágrýti, grágrýti og samhverfuás.

↑ Mynd 26

Jarðfræði á Vatnsnesi (Náttúrufræðistofnun Íslands, 2022). Gróflega Vatnsnesvegur (711) er afmörkuð með rauðum brotalínum.

¹¹ Landmótun, 2014b.

Blágrýti - basískt og ísúrt gosberg og setlög

„Aldur: miósen og eldra plíósen, eldra en 3,3 milljón ára.

Jarðlög frá miósen og plíósen tímabili jarðsögunnar einkennast af blásvörtum basalthraunlögum (blágrýti) oft með rauðum millilögum. Þá var mun hlýrra loftslag á Íslandi. Í gosbeltunum risu stakar megineldstöðvar upp yfir hraunbreiður en jaðrar landsins mótuðust af vatnsrofi. Vegna feringar í gosbeltunum hallar hraunlögum nú yfirleitt í átt að þeim gosbeltum sem voru virk á hverjum tíma. Rauðu millilögin eru jarðvegur að uppruna. Jöklar ísaldar hafa síðar rofið djúpa dali og firði í þessi jarðlög.“¹²

Grágrýti - basískt og ísúr hraunlög og setlög

„Aldur: frá síðari hluta ísaldar, yngri en 0,8 milljón ára.

Á hlýskeyðum ísaldar runnu hraun sem hafa verið kölluð grágrýtishraun. Flest þeirra eru dyngjuhraun. Grágrýtishraun einkennast af jökulrákuðum klöppum og klapparholtum.“¹³

Samhverfuás

„Ímynduð lína á yfirborði hraunlagastafla þar sem jarðlögum hallar niður í áttina að ásnum beggja megin frá. Jarðlög á yfirborði eru þannig yngst í samhverfuásnum og eldast í átt frá honum. Samhverfur í hraunlagastaflanum eru túlkaðar sem útkulnuð rekbelti.“¹⁴

Áhrif á jarðmyndanir

Við framkvæmdina verða áhrif á jarðmyndanir. Annars vegar vegna rasks við vegagerð og hins vegar vegna efnistöku úr námum. Engar af þeim jarðmyndunum sem verður raskað njóta verndar. Vegagerð og efnistaka fara fram á svæðum sem eru fast við svæði sem áður hefur verið raskað.

Námurnar Tagl við Bjarghús E-43, Hörgshóll II E-38 og Uppsalanáma E-2 eru á aðalskipulagi en aðrar námur eru ekki á skipulagi (kafla 3.2.4 og 3.2.5) og þarf að breyta aðalskipulagi áður en efni yrði tekið úr þeim. Við frágang verða námur formaðar þannig að þær falli sem best að aðliggjandi landi.

Að teknu tilliti til þess rasks sem nú þegar hefur orðið á svæðinu og þess að engum jarðmyndunum sem njóta verndar verður raskað, þá telur Vegagerðin að áhrif á jarðmyndanir við vegagerð og efnistöku verði óveruleg.

5.6 Vatnshlot og lífríki straumvatna

Helstu ár í grennd við fyrirhugað framkvæmdasvæði eru Grundará, Hörghólsá og Reyðarlækur en vatn úr ám og lækjum á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði rennur í árnar. Vegurinn liggur yfir Hörghólsá á brú en henni verður skipt út fyrir ræsi og framkvæmdin mun því raska farvegi hennar.

Vegagerðin hefur tekið saman eftirfarandi upplýsingar um áhrif framkvæmdarinnar á vatnshlot út frá Vatnavefsjá Veðurstofu Íslands. Einnig hefur ráðgjafi verið fenginn til að gera áhrifamat fyrir vatnshlot sem sent verður Umhverfis- og orkustofnun um leið og það liggur fyrir.

Vatnshlot er grunneining sem öllu vatni er skipt upp í og er byggt á landfræðilegum og vatnafræðilegum forsendum.¹⁵ Fyrirhugað framkvæmdasvæði er innan þriggja

¹² Náttúrufræðistofnun Íslands, 2022.

¹³ Náttúrufræðistofnun Íslands, 2022.

¹⁴ Náttúrufræðistofnun Íslands, 2022.

¹⁵ Veðurstofa Íslands, 2024.

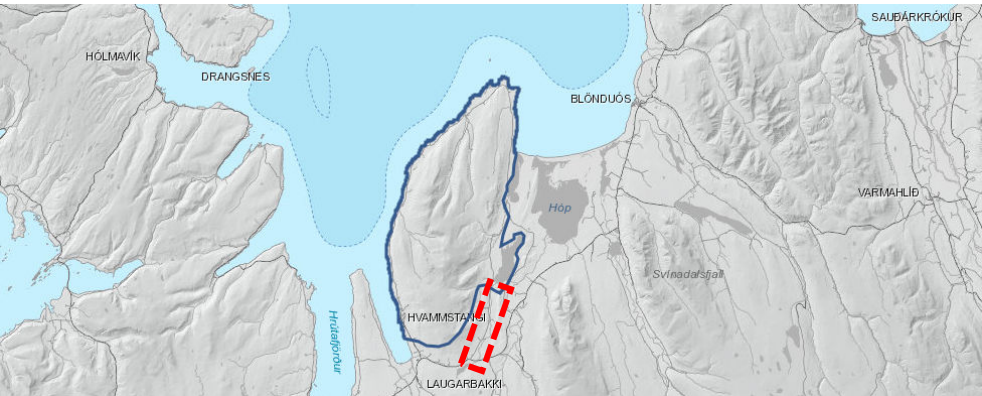
grunnvatnshlota; Vatnsnes (101-171-G), Björg (101-53-G) og Stórisandur (101-173-G) og þriggja straumvatnshlota; Grundará (101-1549-R), Hörghólsá (101-1582-R) og Reyðarlækur (101-1463-R), sjá töflur 9 og 10.

↓ Tafla 9
Straumvatnshlot á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði (Vatnavefsjá, 2026).

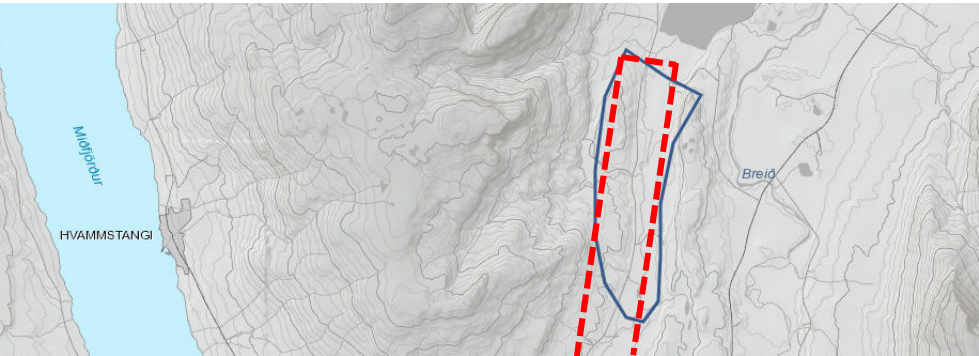
Nafn	Númer	Lengd km	Vistfræði- legt ástand	Efnafræði- legt ástand	Álag	Vötn og votlendi
Grundará	(101-1549-R)	12,5	Mjög gott	Óþekkt	Ekkert skráð álag	Lítill áhrif vatna/votlendis (þekja á vatnasviði < 12%)
Hörghólsá	(101-1582-R)	15,1	Mjög gott	Óþekkt	Ekkert skráð álag	Mikil áhrif vatna/votlendis (þekja á vatnasviði > 12%)
Reyðarlækur	(101-1463)	24,5	Mjög gott	Óþekkt	Ekkert skráð álag	Mikil áhrif vatna/votlendis (þekja á vatnasviði > 12%)

↓ Tafla 10
Grunnvatnshlot á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði og Árósavatn í grennd við það (Vatnavefsjá, 2026).

Nafn	Númer	Flatarmál km²	Magnstaða	Efnafræði- legt ástand	Álag
Vatnsnes	(101-171-G)	407,0	Óþekkt	Óþekkt	Staðbundið. Öskuhaugar eða sorplosun
Björg	(101-53-G)	10,2	Óþekkt	Óþekkt	Óþekkt
Stórisandur	(101-173-G)	4.709,3	Óþekkt	Óþekkt	Staðbundið. Öskuhaugar eða sorplosun

↑ Mynd 27
Grunnvatnshlotið Vatnsnes 101-171-G (Vatnavefsjá Veðurstofu Íslands, 2024).

↑ Mynd 28
Grunnvatnshlotið Björg 101-53-G (Vatnavefsjá Veðurstofu Íslands, 2024).

↑ Mynd 29

Grunnvatnshlotið Stórisandur 101-173-G (Vatnavefsjá Veðurstofu Íslands, 2024).

Vegaframkvæmdir geta haft áhrif á ástand vatnshlots með ýmsu móti og skapað álag. Vistfræðilegt ástand er skilgreint sem ástand líffræðilegra, eðlisefnafræðilegra og vatnsformfræðilegra þátta. Einna helst hafa vegaframkvæmdir áhrif á vatnsformfræðilega þætti t.d. straumhraða, vatnshæð, rennsli, setflutninga o.fl. með tilkomu brúa, varnargarða og þverana. Breytingar á vatnsformfræðilegum þáttum geta breytt bæði líffræðilegum og eðlisefnafræðilegum gæðapáttum vatnshlots.¹⁶

Efnafræðilegt ástand vatnshlot lýsir því hvort til staðar séu ýmiskonar mengunarefni, þungmálmur og forgangsefni eða önnur efni sem hafa neikvæð áhrif á vistkerfi vatnshlota.¹⁷ Vegframkvæmdir geta haft áhrif á efnafræðilegt ástand vatnshlots, en við framkvæmdir eru notuð mengunarefni og mengunarefni berast einnig með umferð að loknum framkvæmdum.

Helsta álag sem grunnvatnshlotinu Vatnsnesi stafar af eru sorphaugar að Syðri Kárastöðum nærri Hvammstanga. Mesta álag á grunnvatnshlotið Stórisandur er vegna sorphauga í Stekkjavík við Blönduós. Grunnvatnshlotið Björg hefur ekkert skráð álag.¹⁸

Áhrif á vatnshlot

Við rask á árfarvegum og lækjum verður straumvatnshlotum raskað. Engar framkvæmdir verða í Grundará (101-1549-R) eða Reyðarlæk (101-1463-R) en straumvatnshlotinu Hörghólsá (101-1582-R) verður raskað með lagningu ræsis í stað brúar.

Reyðarlækur er á vesturmörkum Bjarghúslands. Hann er þó nokkur lækur eða á. Í hann falla Grundará og Hörghólsá. Í honum er veiði og þar veiðist silungur, urriði og lax.¹⁹

Ræsagrjót verður sótt í Uppsalanámu í Vatnsdal en náman er þurr og ekkert vatn eða lækir við hana. Enginn þvottur verður á efni í námunni. Efnistaka úr Uppsalanámu ætti ekki að hafa áhrif á lífríki Vatnsdalsár, en gripið verður til mótvægisáðgerða ef þörf er á. Við lagningu nýs ræsis í Hörghólsá má búast við áhrifum á lífríki sem verða tíma-bundin og staðbundin.

Áður en framkvæmdir hefjast þarf að hafa samráð við fiskifræðing um til hvaða áðgerða þurfi að grípa til að draga úr neikvæðum áhrifum framkvæmda á veiðivötn.²⁰

¹⁶ Umhverfisstofnun, 2022.

¹⁷ Umhverfisstofnun, 2021.

¹⁸ Veðurstofa Íslands, 2024.

¹⁹ Örnefnastofnun, 1982.

²⁰ Á eða stöðuvatn sem veiði er í eða mætti í vera fiskur ef fiskur væri ræktaður þar.

Leita þarf leyfis hjá Fiskistofu um mannvirkjagerð í veiðiam samkvæmt 33. gr. laga um lax- og silungsveiði nr. 61/2006.

Við framkvæmdir verða ræsi endurnýjuð og stækkuð þar sem þörf er á. Við hönnun og lagningu ræsa verða uppfyllt markmið í rammatilskipun Evrópusambandsins um verndun vatns (Directive 2000/60/ESB).

Mögulegt er að framkvæmdin raski lítt röskuðu votlendi meðfram vegi, en votlendi á framkvæmdasvæðinu hefur verið raskað áður og víða eru gamlir framræsluskurðir meðfram vegi.

Núverandi vegur hefur sums staðar verið lagður um votlendi og endurbyggður vegur fylgir núverandi vegi. Ekki verða grafnir nýir skurðir eða rásir sem gætu haft áhrif á grunnvatnstöðu, en með því er hægt að draga úr áhrifasvæði vegar á votlendið. Farg ofan á votlendi getur haft áhrif á lekt jarðefnis undir veg eða dregið úr lekt þegar jarðefnið þjappast. Við það getur grunnvatnstaða/jarðvatn breyst við vegfyllingu. Ekki er vitað nákvæmlega hver áhrif á grunnvatnstöðu/jarðvatn vegir hafa haft á votlendi hér á landi og hversu langt frá vegi áhrifasvæðin ná, en breyting á vatnsstöðu getur haft áhrif á votlendisgróður.

Helstu áhrif vegaframkvæmdar á vatnsformfræðilega þætti er hækkun vatnsborðs ofan við veglínu í flóðum, setflutningur í og við vatnsop og hugsanleg áhrif á grunnvatnstöðu við vegfyllingu á votlendissvæðum.

Mikilvægt er við hönnun, að taka tillit til áhrifa framkvæmda á vatnsformfræðilega þætti og reyna að draga úr öllum áhrifum eins og kostur er. Verið er að endurbyggja núverandi veg og því mjög takmarkað verið að raska öröskuðu landi.

Ný vatnsop munu verða jafnstór eða stærri en núverandi vatnsop og því má gera ráð fyrir að vatnsborðshækkun ofan við veg í flóðum verði ekki meiri en er við núverandi veg. Einnig er gert ráð fyrir óverulegum áhrifum á setflutninga.

Sett hafa verið viðmið á sænskum vegum um að ekki sé þörf á neinum ofanvatns lausnum eða varúðarráðstöfunum vegna slysa t.d. olíuleka ef umferðarpungi er minni en 2.000 ökutæki á sólarhring nema um mjög viðkvæma viðtaka sé að ræða eins og t.d. vatnsverndarsvæði, grunnvatn og stöðuvatn þar sem rennsli er mjög lítið (viðkomutími vatns langur)²¹. Vatnshlot þar sem Vatnsnesvegur (711) fer um flokkast ekki sem mjög viðkvæmir viðtakar þar sem ekki er farið um vatnsverndarsvæði eða vötn þar sem rennsli er mjög lítið. Ársdagsumferð 2024 á vegkaflanum sem verður endurbyggður er um 110 ökutæki á sólarhring (tafla 3) og því langt undir viðmiðinu um 2.000 ökutæki á sólarhring.

Pungmálmar og örplast eru meðal mengunarefna sem geta safnast fyrir í umhverfi sínu og haft neikvæð áhrif á það. Umferðarslys geta leitt til þess að hættuleg efni úr ökutækjum leki út í umhverfið. Á framkvæmdartíma er helsta hættu á mengunarslysi, umfram þá sem almenn umferð getur valdið. Hún tengist olíu, s.s. áfyllingu olíu á vélar og tæki, olíuleka frá tækjum og að glussi leki niður ef glussaslöngur bíla.

Framkvæmdir ættu ekki að hafa mikil áhrif á lífríki Grundarár, Reyðarlækjar, Hörg-hólsár eða Vatnsdalsár en grípa þarf til aðgerða til að draga úr hættu á að það gerist. Við lagningu nýrra ræsa í læki sem renna í Reyðarlæk má búast við áhrifum á lífríki sem verða tímabundin og staðbundin.

²¹ Anna Heiður Eydísardóttir & Magnús Bjarklind, 2015.

Áður en framkvæmdir hefjast verður samráð við fiskifræðing um hvort grípa þurfi til frekari aðgerða en hér eru kynntar til að draga úr neikvæðum áhrifum framkvæmda á veiðivötn²².

Mótvægisáðgerðir

Almennt gildir fyrir ræsi og brýr á fyrirhuguðum vegi að þau verði hönnuð fyrir 100-ára flóð árvatns. Vatnsop verða því það stór að þau munu ekki hafa áhrif á vatnshæð og straumhraða þegar rennsli í ám og lækjum er nálægt meðalrennsli. Þegar mikil flóð eru í ánum verður vatnshæðin ofan vegar hærri en hún hefði orðið án vegar og útbreiðsla vatns því meiri ofan vegar eftir framkvæmd. Gæta skal að því að ræsi verði grafin niður um 10-20 % af þvermáli þeirra til að tryggja að jarðefni safnist í botn ræsanna og samfella haldist í farveginum.

Þar sem vegur þverar votlendi er mikilvægt að reyna að draga úr áhrifum vegar á grunnvatnsstöðu og yfirborðsrennsli eins og kostur er. Lagt er til að forðast sé að grafa nýja skurði og rásir. Setja þarf ræsi eða pípur í alla farvegi, skurði og lægðir þar sem vatn hefur runnið til að líkja sem best eftir náttúrulegu flæði, takmarka vatnsprýstingsmun ofan og neðan við veg og þannig takmarka áhrif á grunnvatnsstöðu.

Fyrirhugaður vegur fer ekki inn á vatnsverndarsvæði, mengunarstyrkur afrennslis vegar er lítill og vatnshlot ekki mjög viðkvæm fyrir mengun, því eru ekki gerðar sérstakar kröfur um hönnun mengunarvarna. Til að lágmarka áhættu á mengunarslysi á framkvæmdartíma er verktaka gert skylt að sinna viðhaldi og eftirliti véla og tækja með markvissum hætti. Útbúa skal sérstakt áfyllingarsvæði á landi þar sem áfylling olíu á vélar fer fram til að tryggja að olía og önnur mengandi efni, berist ekki í jarðveg utan við skilgreint svæði komi til óhappa. Sama gildi um geymslu á mengandi efnum á verktíma. Í kafla 7 eru nánari mótvægisáðgerðir tilgreindar.

Niðurstaða

Framkvæmdin verður í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála, reglugerð nr. 935/2011 um stjórn vatnamála og Vatnaáætlun Íslands 2022 – 2027.

Vatnsop verða nægjanlega stór og mörg til að hafa sem minnst áhrif á grunnástand vatnshæðar, straumhraða, setflutninga o.fl.

Leita þarf leyfis hjá Fiskistofu um mannvirkjagerð í veiðiám samkvæmt 33. gr. laga um lax- og silungsveiði nr. 61/2006.

Umhverfis- og orkustofnun hefur umsjón með verndun vatns í samræmi við lög nr. 36/2011 um stjórn vatnamála, reglugerð nr. 935/2011 um stjórn vatnamála og Vatnaáætlun Íslands 2022 – 2027. Ef hætta er á að vatnshloti verði breytt skal leita leyfis hjá stofnuninni.

Að teknu tilliti til þess rasks sem nú þegar hefur orðið á svæðinu og að farið verði eftir leiðbeiningum fiskifræðings um til hvaða aðgerða þurfi að grípa til að vernda lífríki í veiðiám, þá telur Vegagerðin að áhrif á vatnshlot við vegagerð og efnistöku verði óveruleg.

5.7 Vistgerðir og gróðurfar

Í Umhverfisskýrslu Aðalskipulags Húnaþings vestra 2014-2026 segir:

Land í Húnaþingi vestra er víðast hvar mjög gróið, grösugar engjar og vel gróin

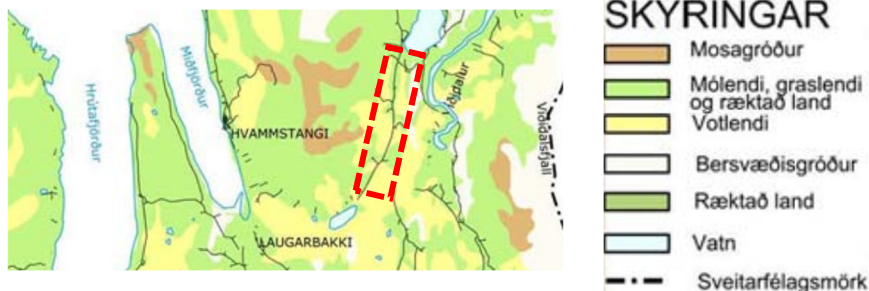
²² Á eða stöðuvatn sem veiði er í eða mætti í vera fiskur ef fiskur væri ræktaður þar.

heiðalönd þar sem skiptast á mýrar, flóar og mosavaxin holt. Kvistlendi er lítið og skógar engir. Þetta svæði er eitt best gróna svæði landsins, róf mjög lítið (helst á söndunum norðan Hópsins) og uppblásturshætta lítil. Gróíð land er talið vera um 1.838 ferkílómetrar eða rúm 70% af flatarmáli sveitarfélagsins.

Gróðurkort í umhverfisskýrslu aðalskipulags sýnir gróðurfar á mjög einfaldaðan hátt. Kortið var upphaflega teiknað á gervitunglamynd í mælikvarða 1:250.000. Á láglandi var gróðurgreiningin byggð á mjög takmarkaðri vettvangsvinnu, en uppi á heiðunum var stuðst við gróðurkort sem unnin voru í stærri mælikvarða. Aðeins eru sýnd samfelld gróðursvæði sem hafa 50% gróðurþekju eða meira. Þær gróðurtegundir sem finnast á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði eru mólendi, graslendi og ræktað land og votlendi.

Mólendi, graslendi og ræktað land: Á kortinu er slegið saman í einn flokk öllum þurrlandis-gróðri öðrum en mosagróðri. Það er því um mjög ólík gróðurlendi að ræða, s.s. kvistlendi, kjarrlendi, sef- og starmóa, graslendi og blómlendi. Gróðurþekja þessara gróðurlenda er almennt meiri en í mosagróðri, jarðvegurinn dýpri og slitþol hans er meira. Þessi gróðurflokkur er því ekki eins viðkvæmur og mosagróðurinn og þolir meiri ágang.

Votlendi: Þessi flokkur samanstendur af deiglendi (hálfdeigju), mýri, flóa og vatnagróðri. Aðallega er um að ræða mýri og flóa, en mýrin er útbreiddari og tegundaauðugri en flóinn. Aðaltegundir votlendisins eru hálfgrös, s.s. starir og fifa. Í mýri stendur grunnvatnið almennt í gróðursverðinum en í flóa flýtur yfirleitt yfir svörðinn. Deiglendi er á mörkum þurrlandis og votlendis. Gróðurbreiða votlendisins er oftast samfelld, jarðvegurinn djúpur og mómyndun alla jafna mikil. Votlendu er síður hætt við uppblæstri en öðrum gróðri og þolir betur ágang manna og búfjár. Lífríki votlendisins er fjölbreytt og það er m.a. mjög mikilvægt kjörlendi margra fuglategunda.²³

↑ Mynd 30

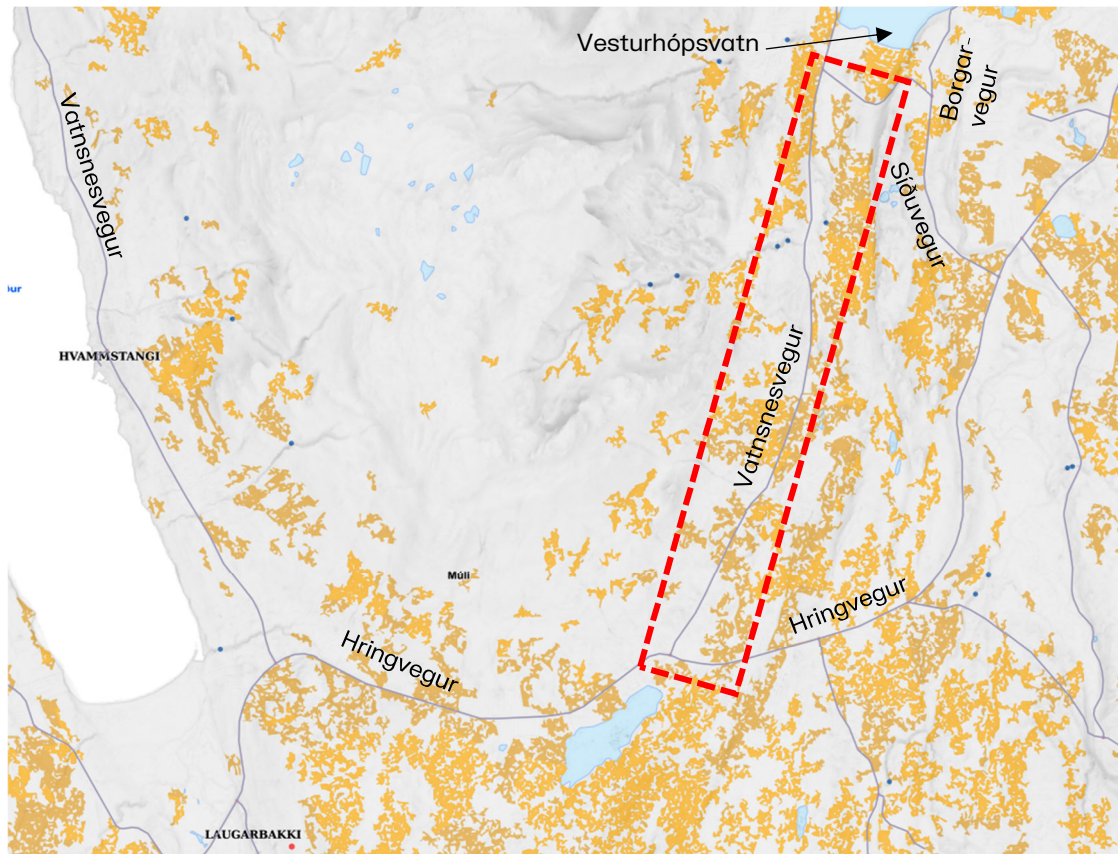
Gróðurfar á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði í Húnaþingi vestra (Landmótun, 2014b).

Náttúrufræðistofnun skilgreinir og flokkar íslenskar vistgerðir. Vistgerðakort fyrir allt landið liggur fyrir í vefsíðu stofnunarinnar <https://vistgerdakort.ni.is/>. Vegagerðin hefur auk þess aðgengi að stafrænum kortagögnum í gis og microstation sem sýna afmörkun túna, skóga, votlendis stærra en 20.000 m², leira, sjávarfitja og vatna og tjarna stærri en 1.000 m². Aðrar upplýsingar um gróðurfar er hægt að lesa út úr vistgerðakorti Náttúrufræðistofnunar en þær eru ekki nákvæmar.²⁴ Telja má að þær vistgerðir sem falla undir sérstaka vernd 61. gr. náttúruverndarlaga nr. 60/2013. skipti mestu máli og því ber að forðast að raska þeim við hönnun nýs vegar.

Engar leirur, sjávarfitjar, tjarnir eða gamlir birkiskógar eru fast við núverandi veg. Hins vegar er votlendi sem nýtur verndar að finna meðfram vegi á nokkrum stöðum.

²³ Landmótun, 2014b.

²⁴ Náttúrufræðistofnun, 2026.

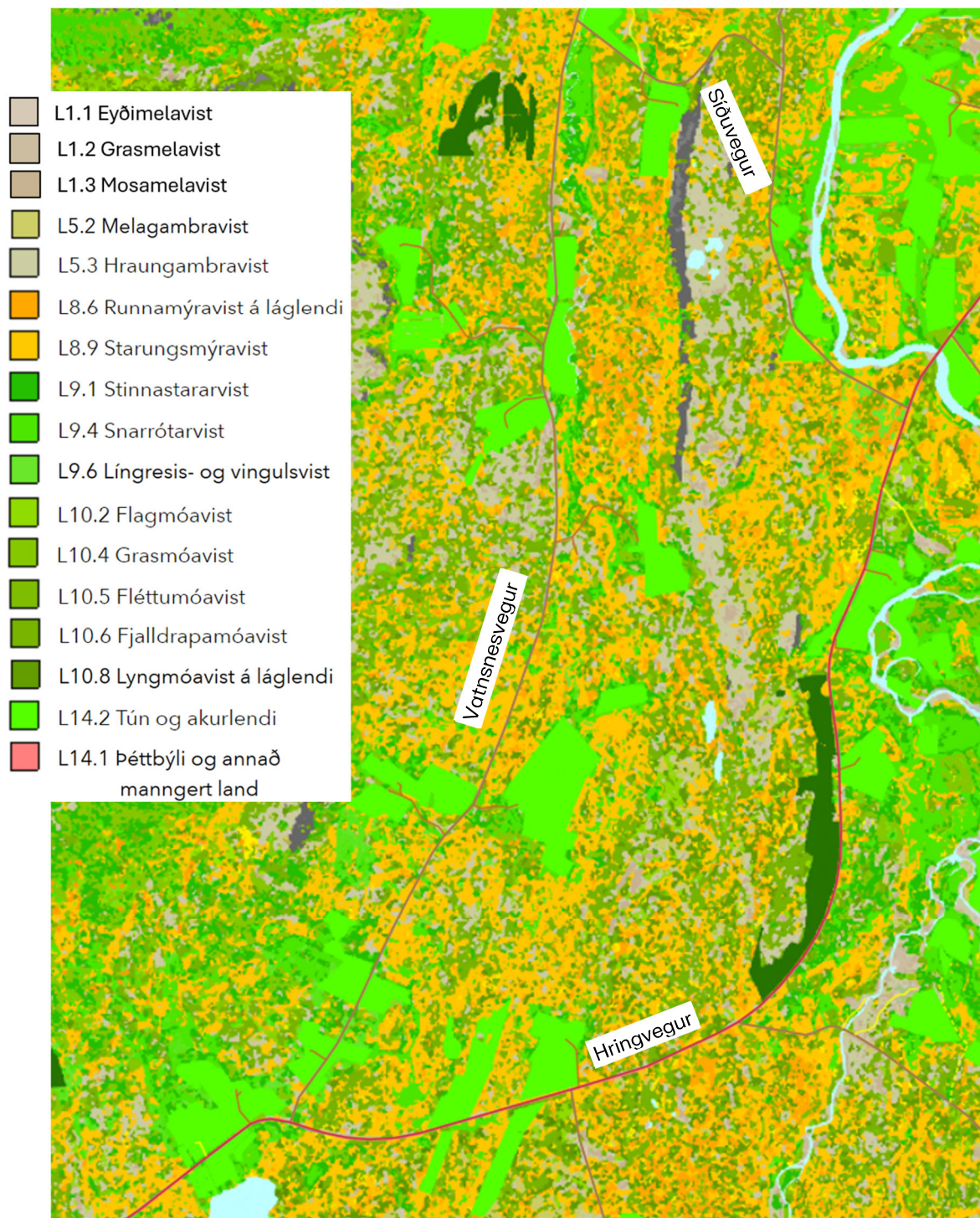
↑ Mynd 31

Votlendi sem njóta verndar á og við fyrirhugað framkvæmdasvæði. Votlendi eru afmörkuð með appelsínugulum flötum. Fossar sem njóta verndar eru merktir með bláum punktum (Náttúrufræðistofnun, 2026).

Í kortasjá Náttúrufræðistofnunar fyrir vistgerðir og mikilvæg fuglasvæði má sjá að mikið er um tún og akra í nágrenni Síðuvegar sem hafa ekkert verndargildi og því var ekki ráðist í rannsókn á gróðurfari.

Þar sem óhjákvæmilega þarf að raska votlendi, skal hafa samráð við Land og skóg um að meta stærð raskaðs votlendis og endurheimta sambærilegt votlendi í grennd við rasksvæðið, sé því við komið, í samráði við landeigendur.

Sumar af þeim vistgerðum sem eru við og á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði hafa hátt verndargildi og sumar eru á lista Bernarsamningsins frá 2014 um vistgerðir sem þarfnast verndar.

↑ Mynd 32

Vistgerðir á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði í Húnaþingi vestra (Náttúrufræðistofnun, 2026).

Hér eru taldar upp þær gróðurvistgerðir sem Náttúrufræðistofnun hefur skráð við fyrirhugað framkvæmdasvæði og birt í kortasjá ²⁵. Þær eru:

L1.1 Eyðimelavist, með lágt verndargildi.

²⁵ Náttúrufræðistofnun, 2026.

L1.2	Grasmelavist, með lágt verndargildi.
L1.3	Mosamelavist, með lágt verndargildi.
L3.1	Urðarskriðuvist, miðlungs verndargildi. Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L5.2	Melgambravist, með miðlungs verndargildi.
L5.3	Hraungambravist, með lágt verndargildi.
L8.6	Runnamýravist á láglendi, með mjög hátt verndargildi . Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L8.9	Starungsmýravist, með mjög hátt verndargildi . Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L9.1	Stinnastaravist, með miðlungs verndargildi. Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L9.4	Snarrótarvist, með hátt verndargildi . Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L9.6	Língresis og vingulsvist með hátt verndargildi . Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L10.2	Flagmóavist, með lágt verndargildi. Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L10.4	Grasmóavist, með hátt verndargildi . Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L10.5	Fléttumóavist, með miðlungs verndargildi.
L10.6	Fjalldrapamóavist, með miðlungs verndargildi. Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L10.8	Lyngmóavist á láglendi, með hátt verndargildi . Er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar.
L14.2	Tún og akurlendi.

Áhrif á vistgerðir og gróðurfar

Framkvæmdin fylgir að mestu núverandi vegi eða er við hlið hans. Gróður sem lendir undir fyllingum eða í vegskeringum mun hverfa. Reiknað er með að græða upp allt rask á vegsvæði á grónum svæðum. Vegagerðin telur að áhrif á gróðurfar verði óveruleg.

Fyrirhuguð framkvæmd, þ.e. endurbygging núverandi vegar, mun hafa staðbundin bein áhrif á gróður. Um er að ræða svæði meðfram núverandi vegi, sem að stórum hluta hefur verið raskað áður með ræktun eða vegagerð. Votlendi sem er innan fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis hefur að stórum hluta áður verið raskað með vegagerð og framræslu.

Við frágang svæðisins mun Vegagerðin græða upp jafn stórt gróðursvæði og það sem raskast við framkvæmdina.

Áður en framkvæmdir hefjast verður metið og mælt hversu stóru gróðurlendi og votlendi verður raskað við þær framkvæmdir sem hér eru kynntar. Endurheimt votlendis í stað þess sem raskast verður í samráði við landeigendur og verkefnisstjóra Endurheimtar votlendis og vöktunar votlendisvistkerfa hjá Landi og skógi.

Undirbúningur framkvæmdar er ekki kominn á það stig að samið hafi verið við landeigendur um framkvæmdir né um endurheimt votlendis og því ekki hægt að greina frá því nú hvar votlendi verður endurheimt, auk þess sem samráð við Land og skóg hefur ekki farið fram. Vegagerðin stefnir á að hefja samráðsferlið þegar nær dregur framkvæmdatíma og að endurheimt votlendis fari fram sem næst framkvæmdasvæðinu. Við efnistöku úr námum verður tekið efni af þurrum svæðum.

Uppgræðsla verður í samráði við Land og skóg og landeigendur.

Með góðri hönnun og skipulagi, auk vandaðra vinnubragða á framkvæmdatíma, verður stefnt að því að lágmarka áhrif á gróður og vistgerðir, sjá kafla 3.3.3.

Við lok framkvæmda verður leitast við að beita uppgræðslu með staðargróðri og endurheimta votlendi í takti við það sem tapast.

Möguleg mótvægisáðgerð við eyðingu gróðurs í öðrum vistgerðum er t.d. vistheimt á rofnu landi. Gripið verður til aðgerða til að forðast að rask vegna vegaframkvæmda stuðli að útbreiðslu framandi ágengra tegunda, eins og mörg dæmi eru um hérlandis.²⁶

5.8 Fuglar og spendýr

Villt spendýr á svæðinu eru eins og víðast hvar á landinu; minnar, refir og mýs. Auk þess eru selir mikilvægur hluti lífríkis á Vatnsnesi og mikil sellátur eru víða, þar sem bæði landselur og útselur kæpa, en þó mest landselur. Byggðir hafa verið upp selaskoðunarstaðir og ferðapjónusta á nesinu í tengslum við þá. Engin selalátur er í grennd við fyrirhugað framkvæmdasvæði.

Á Íslenska ferðavefnum segir að á milli Hvammstanga og Blönduóss séu mörg vötn, lón og mýrlendi, sem iði af fuglalífi. Þar bíði hundruð álfta á vorin eftir því, að hálendisvötnin losni úr klakaböndum. Fálkar verpi í hamrabeltum í grennd við Vesturhóp.²⁷

Á vefsíðu Náttúrufræðistofnunar²⁸ má sjá að engin mikilvæg fuglasvæði eru innan fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis. Svæðið Hóp-Vatnsdalur sem er mikilvægt fuglasvæði er austan mögulegs framkvæmdasvæðis.

Á vef Húnaþings vestra kemur fram að á Vatnsnesi sé mjög fjölskrúðugt fuglalíf.

Áhrif á fugla

Í skýrslu Náttúrustofu Norðausturlands um áhrif Uxahryggjavegar á fuglalíf²⁹ kemur fram að margar rannsóknir hafi farið fram erlendis á áhrifum vega á fuglalíf og ein hér á landi. Áhrif vega á fugla sé með þrennum hætti:

- Skerðing búsvæða vegna þess lands sem fer undir vegi
- Breytt dreifing fugla vegna fælingar eða að fuglar laðist að vegum
- Aukin dánartíðni vegna árekstrar

Niðurstaða íslensku rannsóknarinnar sýndi að þéttleiki mófugla var minnstur næst vegum og jókst marktækt upp að 400 m fjarlægð. Fjær var ekki skoðað. Einnig kom í ljós að áhrifin á þéttleika fugla voru meiri þar sem umferðapungi var mikill. Þetta er í samræmi við erlendar rannsóknir þar sem ástæðan er ýmist talin sú að fuglar forðist vegi eða afföll valdi þéttleikamuninum. Engar rannsóknir eru til hér á landi um fjölda fugla sem drepast af völdum árekstra við bifreiðar.

Endurbyggður Vatnsnesvegur mun að mestu fylgja núverandi vegi og því ætti skerðing búsvæða að verða lítil.

Framkvæmdin getur haft tímabundin áhrif á fugla meðan á framkvæmdum stendur. Vegagerðin dregur þær ályktanir út frá þeim rannsóknum sem gerðar hafa verið á áhrifum

²⁶ Guðrún Óskarsdóttir og Kristín Ágústsdóttir, 2023.

²⁷ Íslenski ferðavefurinn, 2024.

²⁸ Náttúrufræðistofnun, 2026.

²⁹ Aðalsteinn Örn Snæþórsson og Sigprúður Stella Jóhannsdóttir, 2023.

vega á fuglalíf, að framkvæmdin muni hafa óveruleg áhrif á fuglalíf því núverandi vegi er að mestu fylgt. Einnig er lítil umferð um veginn. Áhrif á spendýr eru metin óveruleg.

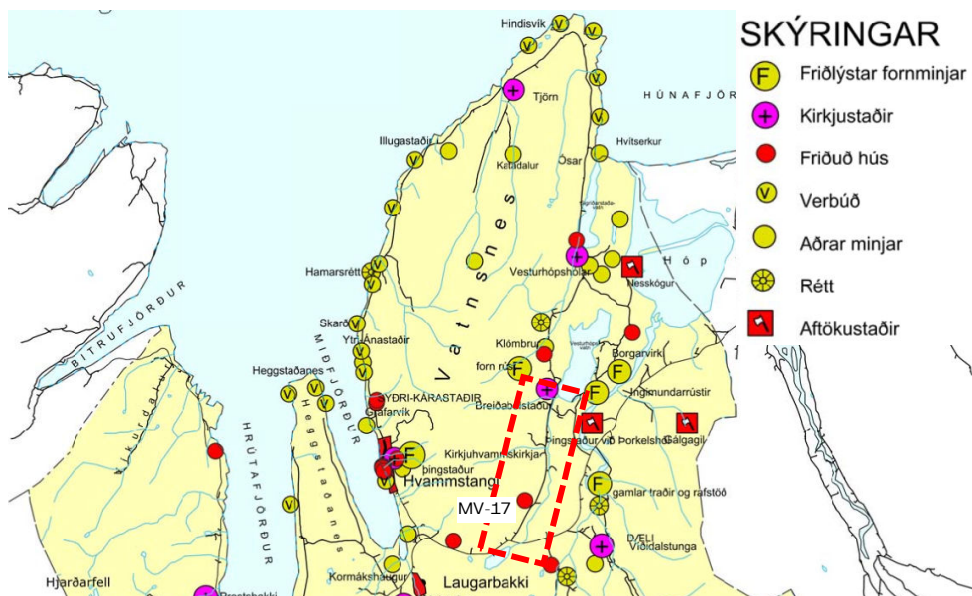
5.9 Fornleifar

Í lögum nr. 80/2012 segir:

„Fornleifar teljast hvers kyns mannvistarleifar, á landi, í jörðu, í jökli, sjó eða vatni, sem menn hafa gert eða mannaverk eru á og eru 100 ára og eldri.“

Í aðalskipulagi sveitarfélagsins er fjallað um menningarminjar og þær sýndar á uppdrætti og myndum (sjá mynd 33). Skráningin byggir á heimildavinnu. Í aðalskipulagsgreinargerð kemur fram að taka skuli tillit til skráðra fornleifa áður en ráðist er í bygginga- eða framkvæmdaleyfisskyldar framkvæmdir.³⁰

Við Vatnsnesveg á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði eru engar friðlýstar fornleifar en eitt friðað hús, MV-17 í aðalskipulagi.

↑ Mynd 33

Minjastaðir á Vatnsnesi (Landmótun, 2014a). Kafli 07 á Vatnsnesvegi (711) er afmarkaður með rauðum brotalínunum.

Í samráði við minjavörð Norðurlands vestra var ákveðið að ráðast í fornleifarannsókn vegna endurbyggingar Vatnsnesvegur (711) á kafla 07. Í kjölfarið var Byggðasafn Skagfirðinga fengið til að skrá fornleifar vegna fyrirhugaðra framkvæmda, bæði á vegsvæði og námusvæðum.

Skráningin fór fram í október 2025 og er skýrsla um niðurstöðu þeirrar skráningar birt í greinargerð, fylgiskjali 1, sem ber heitið:

→ Síðuvegur, Vatnsnesvegur og námukostir.³¹

Í vefsíðu Minjastofnunar Íslands má sjá menningarminjar sem skráðar voru sumarið 2025 í tengslum við þessa framkvæmd, sjá [hér](#).

³⁰ Landmótun, 2014a, bls. 39.

³¹ Ásta Hermannsdóttir og Ylfa Leifsdóttir, 2025.

Eftirfarandi upplýsingar er að finna í ofangreindri skýrslu.

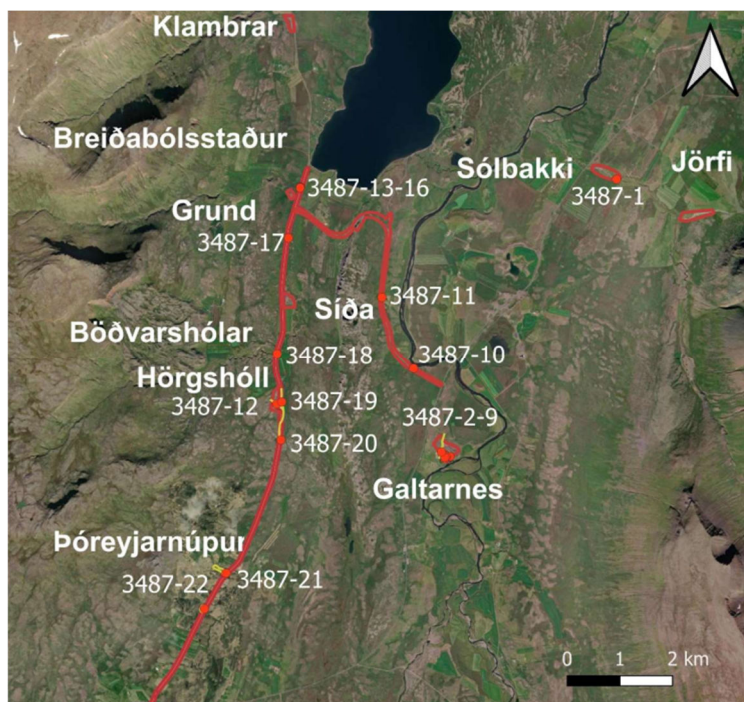
Við verkhönnun framkvæmdar verður haft samráð við Minjastofnun Íslands um frekari rannsóknir og mögulegar mótvægisáðgerðir.

Þær jarðir sem komu við sögu í fornleifaskráningunni vegna vegagerðar á rúmlega 10 km kafla Vatnsnesvegur (711) eru: Breiðabólstaður, Grund, Böðvarshólar, Hörgshóll, Þóreyjarnúpur, Núpshlíð og Vatnshóll.

Að auki voru tekin út möguleg námusvæði vegna endurbóta á Vatnsnesvegi (711) og Síðuvegi (716). Eftir fornleifarannsóknina hefur mögulegum námum vegna framkvæmdarinnar verið breytt.

Í kafla 3.2.5 kemur fram að fyrirhugað er að nota átta námur sem eru í landi **Bjarghúsa** - Tagl við Bjarghús, **Böðvarshóla** – tvær námur, Móamelar suður og Móamelar III, og **Hörgshóls** – Hörgshóll II, víkkuð skering við stöð 1550, víkkuð skering við stöð 3250 og víkkuð skering við stöð 4000. Auk þess verður sótt grjót í Uppsalanámu í Miðfirði.

Aðeins þrjár þeirra, Móamelar (hluti mögulegrar námu), Tagl við Bjarghús og Hörgshóll II voru rannsakaðar af fornleifafræðingum sumarið 2025, auk þess sem víkkaðar skeringar voru að stórum hluta rannsakaðar, sjá mynd 35.

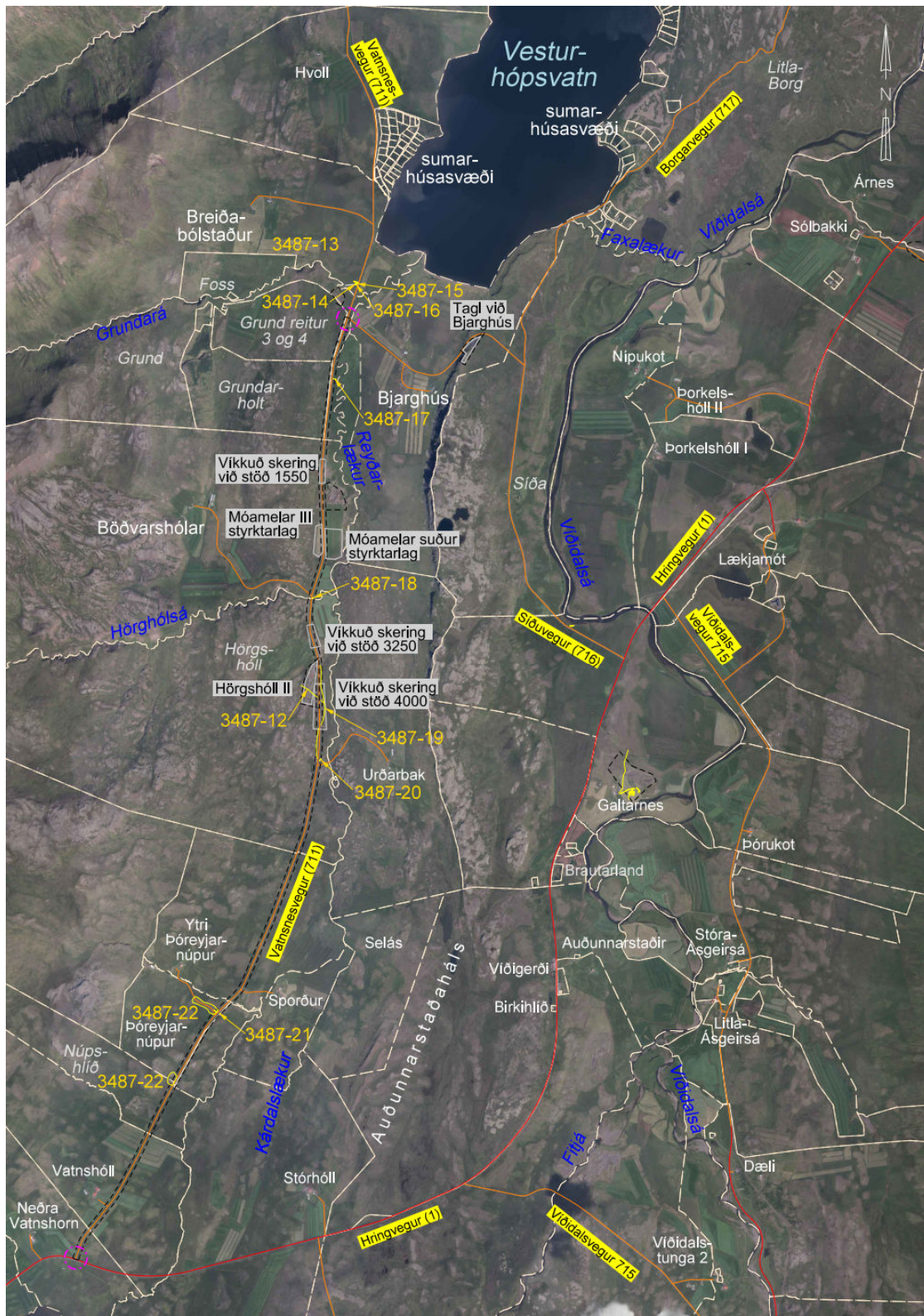

Áður en framkvæmdir hefjast verður ráðist í fornleifarannsóknir á þeim námusvæðum sem ekki hafa verið rannsökuð, þ.e.;

- Móamela suður
- Móamelar III
- Uppsalanáma
- víkkuð skering stöð 1550
- víkkuð skering stöð 3250
- víkkuð skering stöð 4000

↑ Mynd 34

Yfirlit yfir skráningarsvæði vegna Vatnsnesvegur (711), Síðuvegur (716) og mögulegra náma frá árinu 2025. Rauðar línur afmarka vegstæði og námukosti. Númer vísa til númera í fornleifaskrá. Rauðir punktar og gular línur sýna skráðar minjar (Ásta Hermannsdóttir og Ylfa Leifsdóttir, 2025). Ekki liggja fyrir skráningar á öllum námum.

↑ Mynd 35

Yfirlit yfir framkvæmdasvæði vegna Vatnsnesvegur (711) og mögulegra náma. Svartar brotalínur sýna rannsóknasvæði vegna fornleifa. Gular línur sýna fornleifar og appelsínugulur texti vísar til númera í fornleifaskrá (Ásta Hermannsdóttir og Ylfa Leifsdóttir, 2025). Ekki liggja fyrir skráningar á öllum námum. Bleikir hringir eru við upphaf og endi framkvæmdasvæðis. Ljósgráar línur og texti sýna námukosti (Loftmynd Loftmyndir ehf.).

Sjö fornleifar voru skráðar innan mögulegs framkvæmdasvæðis Vatnsnesvegar (711) á þessum kafla árið 2025. Þær eru frá norðri til suðurs:

→ Grund	3487-17	Garðlag með óþekkt hlutverk
→ Böðvarshólar	3487-18	Tóft með óþekkt hlutverk
→ Hörgshóll	3487-12	Gata, leið, samgönguminjar
→ Hörgshóll	3487-19	Vegur, leið, samgönguminjar
→ Hörgshóll	3487-20	Vegur, leið, samgönguminjar
→ Þóreyjarnúpur	3487-21	Vegur, leið, heimreið
→ Þóreyjarnúpur	3487-22	Heimild, kuml

Texti og myndir hér á eftir eru tekin beint úr skýrslu Byggðasafns Skagfirðinga (Ásta Hermannsdóttir og Ylfa Leifsdóttir, 2025). Minjum er raðað á annan hátt en í skýrslu byggðasafnsins, eða frá norðri til suðurs.

Grund-3487-17

Hlutverk: Óþekkt

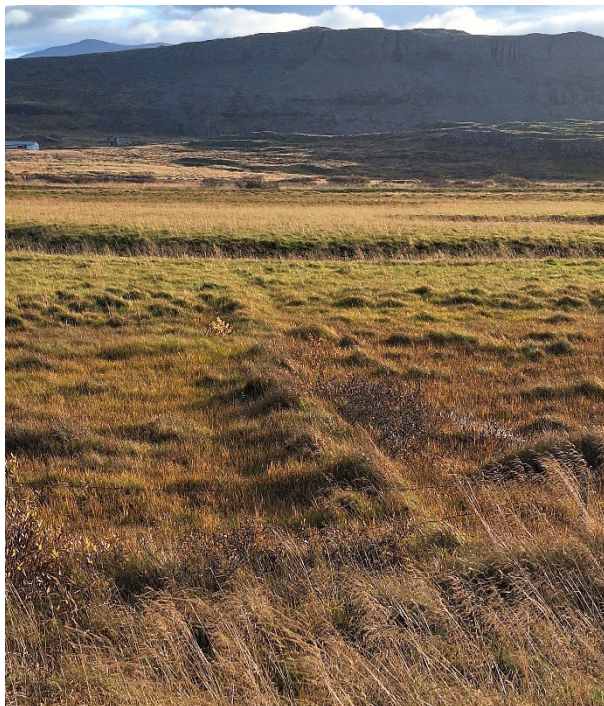
Tegund: Garðlag

Staðhættir

Um 7 m austur af núverandi vegi, um 620 m suður af brúnni yfir Reyðarlæk á mörkum Síðu- og Vatnsnesvega, er garðlag.

Lýsing

Garðlagið er um 10-30 cm hátt og 70-100 cm breitt. Það er nokkuð beint og liggur yfir votlendi í átt að ánni. Hlutverk er óljóst en fleiri garðlög eru utan skráningarsvæðisins, sunnar, og gæti þetta garðlag tengst þeim með einhverjum hætti.

↑ Mynd 36

Garðlag [3487-17], horft til austurs í átt að Reyðarlæk.

Böðvarshólar-3487-18

Hlutverk: Óþekkt

Tegund: Tóft

Staðhættir

Á árbakka Hörgshólsár, nær alveg við brún árbakkans, fast vestan við brúna yfir ána á núverandi vegi, er tóft.

Lýsing

Tóftin er ferhyrnd, einföld og opin til suðurs, í átt að ánni. Gróið rof er í veggjaendum við árbakkann, líklegt er að áin hafi á einhverjum tím punkti kroppað í vegg tóftarinnar. Veggirnir eru lægri vestanvert (niður í 10 cm), en hæstir í NNA-horninu (um 60 cm). Veggjabreidd er um 1-1,2 m. Tóftin er algróin en finnst fyrir grjóti neðst í veggjum.

↑ Mynd 37

Tóft [3487-18], horft til SSA.

↑ Mynd 38

Drónamynd af tóft [3487-18] (fyrir miðri mynd, við endann á örinni) við Hörghólsána, utan girðingar við veginn. Önnur tóft sést lengst til vinstri á myndinni, utan skráningarsvæðisins.

Hörgshóll-3487-12

Hlutverk: Leið

Tegund: Gata

Staðhættir

Frá núverandi vegi í austri og skáhallt til norðvesturs yfir Neðstamel, í átt að bæjarstæði Hörgshóls, liggur ógreinileg gata. Holtið er að hluta gróið og að hluta blásið.

Lýsing

Leiðin er nokkuð greinileg á loftmyndum, bæði gömlum og nýjum (elsta frá 1946 (Náttúrufræðistofnun 1946 (c)), en ógreinilegri á jörðu niðri. Þó sést móta fyrir henni þar sem hún liggur skáhallt upp brekku og í gegnum lítið skarð í melnum. Gatan er niðurgráfin neðst að austanverðu en breytist þegar ofar dregur í brekkuna og er meira eins og pallur ofar. Neðan og austan við núverandi veg, virðist leiðin halda áfram og liggur hún þar í áttina að vegi [3487-19]. Líklega hefur hún legið af þeirri leið og heim á bæ. Leiðin var teiknuð upp af loftmynd í landupplýsingagögn.

↑ Mynd 39

Horft norðvestur eftir leið [3487-12].

Hörgshóll-3487-19

Hlutverk: Leið

Tegund: Vegur

Hættumat: Hætta vegna rofs

Staðhættir

Austan við Neðstamel í landi Hörgshóls og suður að afleggjara heim að Urðarbaki er gamall vegur sem hlykkjast austan við núverandi veg nyrst og fer síðan undir hann og er suðurhlutinn vestan við núverandi veg. Vegurinn hlykkjast að mestu um mela og lítið gróin svæði.

Lýsing

Vegurinn er nokkuð greinilegur víðast hvar, en sums staðar til norðurs er hann farinn að láta á sjá vegna rofs. Vegurinn hverfur svo bæði til norðurs

↑ Mynd 5

Yfirlitskort yfir minjar [3487-12 og 19-20].

og suðurs, líklega undir núverandi veg, og er ekki greinilegur annars staðar á skráningarsvæðinu. Vegurinn sést á fluglínunmynd frá 1946 og er þá norðurhluti hans aflagður en suðurhlutinn virðist vera hluti af þáverandi vegi. Vegurinn er um 3-4 m breiður og sums staðar aðeins uppbyggður. Ekki er vitað hversu gamall vegurinn er og gæti hann verið yngri en 100 ára, en hann er í það minnsta eldri en frá 1946.

↑ Mynd 41

Horft norður eftir vegi [3487-19].

Hörghóll-3487-20

Hlutverk: Leið

Tegund: Vegur

Staðhættir

Um 9 m austur af núverandi vegi, um 40 m norður af afleggjara heim að Urðarbaki, er bútur af uppbyggðum vegi í grónu votlendi.

Lýsing

Vegurinn er um 26 m langur innan skráningarsvæðisins, og er líklega gamli afleggjarinn að Urðarbaki. Vegurinn sést á fluglínunmynd frá 1946 (Náttúrufræðistofnun 1946 (c)). Vegurinn er um 3-4 m breiður og er uppbyggður, um 20-40 cm hár. Til vesturs stoppar hann við girðingu og er líklega horfinn vestan hennar vegna rasks. Ekki sést í grjóti, enda er vegurinn nokkuð vel gróinn.

↑ Mynd 42

Vegur [3487-20], horft til norðausturs.

Þóreyjarnúpur-3487-21

Hlutverk: Leið, heimreið

Tegund: Vegur

Hættumat: Hætta vegna rofs

Staðhættir

Um 10 m norðaustur af núverandi afleggjara heim að Þóreyjarnúpi, vestan núverandi vegar, eru ógreinilegar leifar af vegi. Svæðið er gróðurlítið og blásið.

Lýsing

Vegbúturinn er um 20 m langur innan skráningar-svæðisins en nær lengra norð-vestur utan þess. Vegurinn er að mestu ógróin moldarupp-hækkun. Upphækkunin er um 10-20 cm og er hún um 7 m breið þar sem mest er. Hugsanlega er hér um leifar gamals afleggjara/heimreiðar heim að Þóreyjarnúpi að ræða, sem er illa farinn og útflattur. Á fluglínmynd frá 1946 (Náttúrufræðistofnun 1946 (d)) er afleggjarinn beinni en hann er nú og eru þetta líklega leifar af afleggjaranum sem þar sést.

Þóreyjarnúpur-3487-22

Hlutverk: Kuml

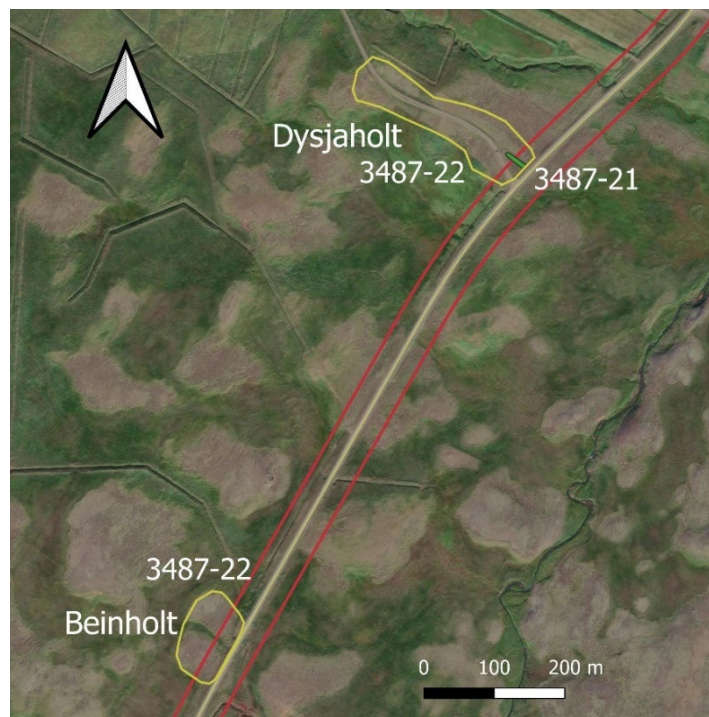
Tegund: Heimild

Staðhættir og lýsing

Árið 1928 fannst við vegagerð kuml með hesti og haugfé, einnig fannst beinagrind af manni en ekki er getið nákvæmlega um hvort það hafi verið í sömu gröf og hesturinn (sjá heimildaumfjöllun í *Aðrar upplýsingar*). Nákvæm staðsetning kumlsins er óþekkt og ekkert fannst innan skráningarsvæðisins við holtin Dysjaholt og Beinholt sem gæti bent til kumla. Hins vegar er ljóst að þar sem kumlið fannst á sínum tíma við vega-gerð þarf að gera ráð fyrir að sú framkvæmd hafi verið við núverandi veg eða heimreið að Þóreyjarnúpi, og að fara þurfi með mikilli gát í rask á þessu svæði. Líklegast er, miðað við lýsingar í örnefnaskrá, að kumlfundurinn hafi verið á

↑ Mynd 43

Vegur [3487-21], horft til austurs.

↑ Mynd 7

Kort af minjum [3487-21 og 22]. Gulir flákar fyrir [3487-22] eru varúðarsvæði vegna kumlfundar árið 1928 þar sem nákvæm staðsetning hans er ekki þekkt.

holtinu sem heimreiðin að bænum liggur um, og heitir Dysjaholt skv. annarri örnefnaskránni, en þar sem það er ekki öruggt þarf að láta örnefnið Beinholt einnig liggja á milli hluta. Því eru settir flákar utan um bæði holtin í landupplýsingagögnum, en þau eru þó að langmestu leyti utan skráningarsvæðisins.

Aðrar upplýsingar

Í örnefnaskrá Þóreyjarnúps segir: „Sunnan lækjar niður frá túni er Langimelur, suður og upp af honum fannst dys manns og hesta í melholti 1930, þar suður af eru Lambalágar“ (Ö-Þóreyjarnúpur, án höfundar: 1). Í annarri örnefnaskrá Þóreyjarnúps segir: „Suður og niður frá þeim [Lambalágum] er klettholt, Kóngur, niður frá honum Sótaholt, suður frá honum Beinholt, en norður frá honum Dysjaholt. Þar fundust bein manns og hestar við vegargjörð um 1930“ (Ö-Þóreyjarnúpur, Helgi Guðmundsson: 1-2). Ljóst er að í hvorugri örnefnaskránni er nákvæm staðsetning kumlfundarins tiltekinn og ábúandi hafði talið að fundurinn hefði verið í Beinholti (Gerður Hauksdóttir, munnl. heim.). Í *Kuml og haugfé* er fjallað um kumlfundinn en nákvæm staðsetning ekki gefin upp, bara jarðarheitið: „Árið 1928 afhenti vegamálastjóri Þjóðminjasafninu nokkur *hrossbein* sem fundist höfðu í melhól undan Þóreyjarnúpi í Línakradal. Þar fundurst einnig *þrjú naglabrot* og brot af *flötu járn*i, vafalaust úr söðli. Á sama hól fannst *beinagrind úr manni* sem jörðuð var að Breiðabólstað samkvæmt fyrirmælum biskups, en að þjóðminjaverði forspurðum“ (Kristján Eldjárn 2016: 122).

Samantekt

Innan fyrirhugaðs framkvæmdasvæðis voru skráðar 7 minjar á skráningarsvæðinu meðfram Vatnsnesvegi. Minjarnar eru að miklu leyti samgönguminjar en einnig fundust tóft [3487-18], og garðlag [3487-17] með óþekkt hlutverk. Þá er heimild um kumlfund [3487-22] sem er ekki með þekkta nákvæma staðsetningu en er vert að vera á varðbergi gagnvart, enda kallar eitt kuml oft á fleiri kuml.

Hættumat vegna framkvæmda

Í eftirfarandi töflu má sjá hættumat út frá framkvæmdasvæði verkkaupa, miðlínu vegar. Voru 6 minjar á þessu svæði metnar í hættu vegna fyrirhugaðra framkvæmda.

↓ Tafla 11

Fornleifar sem hætta er á að verði raskað vegna framkvæmda

Númer	Jörð	Hlutverk	Tegund	Ástand	Athugasemd
3487-17	Grund	Óþekkt	Garðlag	Greinanlegar	12 m frá fyrirhugaðri miðlínu
3487-18	Böðvarshólar	Óþekkt	Tóft	Greinanlegar	8 m frá fyrirhugaðri miðlínu
3487-12	Hörgshóll	Leið	Gata	Greinanlegar	Innan námukosts og 15 m frá fyrirhugaðri miðlínu
3487-19	Hörgshóll	Leið	Vegur	Greinanlegar	7-30 m frá fyrirhugaðri miðlínu
3487-20	Hörgshóll	Leið	Vegur	Greinanlegar	14 m frá fyrirhugaðri miðlínu
3487-21	Þóreyjarnúpur	Leið	Vegur	Greinanlegar	11 m frá fyrirhugaðri miðlínu

Haustið 2026 verður ráðist í frekari rannsóknir á mögulegum fornleifum á námu- svæðum sem ekki voru rannsökuð árið 2025. Samráð verður við Minjastofnun Íslands um niðurstöðurnar sem munu liggja fyrir áður en sótt verður um framkvæmdaleyfi.

Áhrif á fornleifar

Í tilvikum þar sem óhjákvæmilegt reynist að raska fornminjum vegna framkvæmda er það hlutverk Minjastofnunar Íslands að gefa lokamat og taka ákvörðun um hvort og með hvaða skilmálum fornleifar megi víkja við slíkar aðstæður.

Óskað verður eftir leyfi hjá Minjastofnun vegna þeirra fornleifa sem nauðsynlegt reynist að raska. Farið verður eftir tilmælum stofnunarinnar um mótvægisaðgerðir til að koma í veg fyrir að aðrar fornleifar raskist og um frekari rannsóknir ef þess gerist þörf.

Gera má ráð fyrir að skráðar fornminjar innan fyrirhugaðs áhrifasvæðis, eða hafa hátt verndargildi, verði merktar á áberandi hátt og kynntar í útboðsgögnum til að koma í veg fyrir að þær raskist af vangá. Í útboðsgögnum verður lögð áhersla á að raska ekki landi utan skilgreinds framkvæmdasvæðis.

Vegagerðin telur líklegt að ekki sé hægt að komast hjá því að raska þeim fornleifum sem taldar eru upp í töflu 11 og verður óskað eftir leyfi Minjastofnunar Íslands til að raska þeim.

Ef í ljós koma áður óþekktar fornleifar á framkvæmdasvæðinu á framkvæmdatíma, verður haft samráð við Minjastofnun Íslands varðandi aðgerðir í samræmi við 23. og 24. gr. laga nr. 80/2012 um menningarminjar.

6 Veðurfar og náttúruvá

6.1 Veðurfar

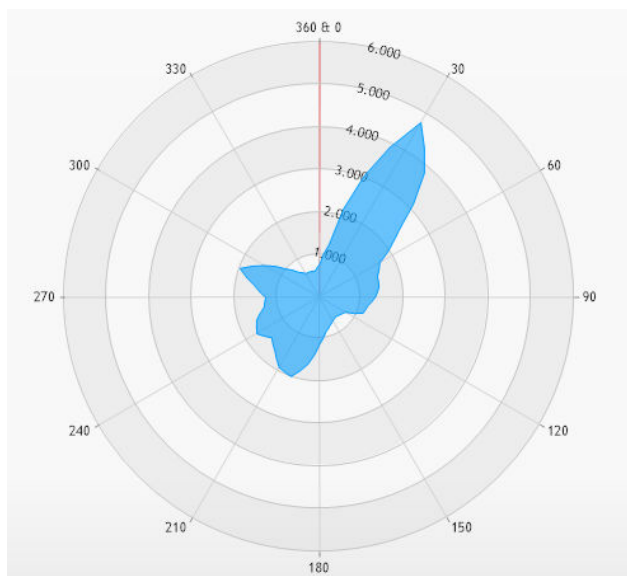
Veðurfar í Húnaþingi vestra er breytilegt og fer eftir landslagi, afstöðu fjalla og hæð og stefnu strandlengju. Fyrirhugað framkvæmdasvæði er á láglendi en veðurfar getur verið breytilegt innan þess, vegna mismunandi aðstæðna. Vegagerðin hefur skráð varasama staði á vegakerfinu m.t.t. sandfoks og vindhviða. Enginn slíkur staður er innan framkvæmdasvæðisins.

Næsta veðurstöð Vegagerðarinnar er við Hringveg (1-k5) við Gauksmýri. Á vef Veðurstofu Íslands sést að næstu veðurathugunarstöðvar Veðurstofunnar eru á Reykjum í Hrútafirði, Haugi í Miðfirði, Brúsastöðum í Vatnsdal og á Blönduósi. Á www.vedur.is er þó að finna upplýsingar um ársmeðaltöl fyrir úrkomu og vindátt á sjálfvirkri veðurstöð á Ásbjarnarstöðum á Vatnsnesi.

Hitastig á Ásbjarnarstöðum á Vatnsnesi liggur ekki fyrir, en í gögnum Vegagerðarinnar um Gauksmýri frá desember 2022 - desember 2023 var mesti hiti við veðurstöð á Gauksmýri 22°C í júlí 2023 og lægsti hiti á sömu stöð var -20°C í lok desember 2022.

Ársúrkoma á Ásbjarnarstöðum á Vatnsnesi á árunum 1993-2022 var mjög mismunandi, eða frá 466 mm árið 2010 til 1109 mm árið 1993.

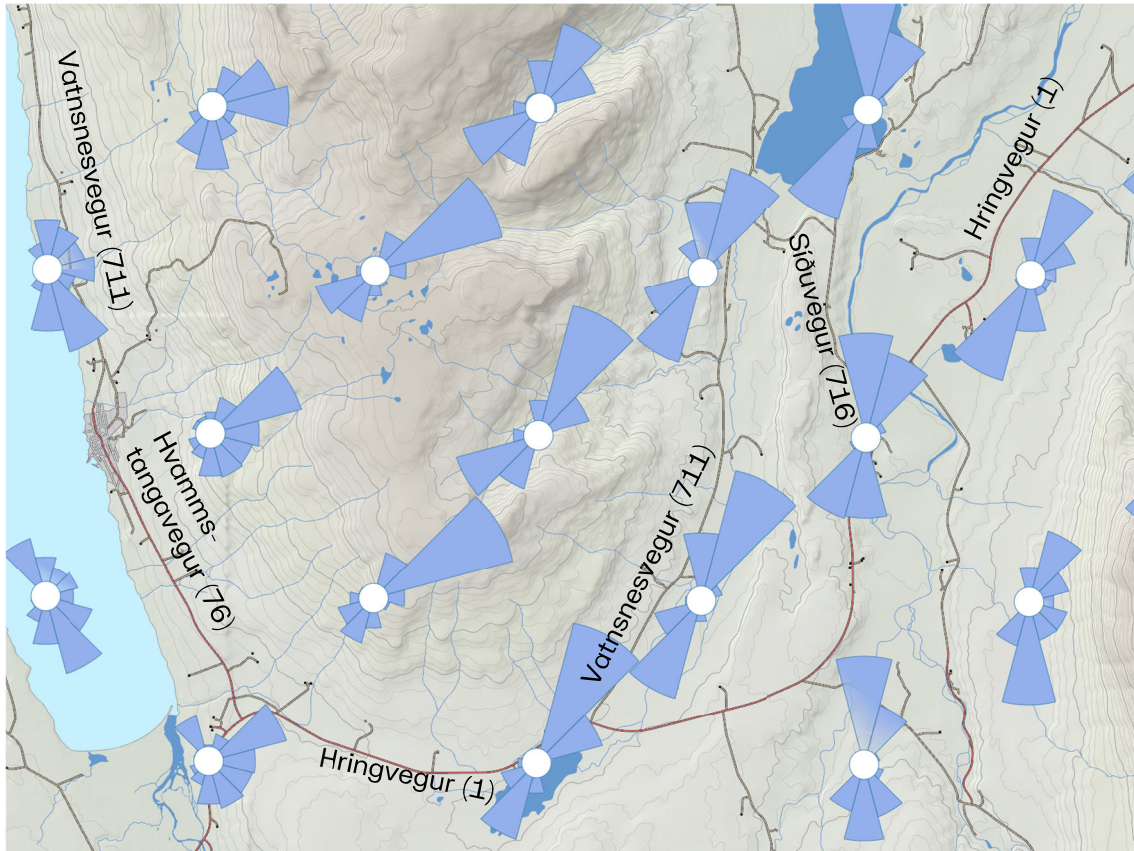
Vindafar er líklega breytilegt á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði. Megin vindátt á veðurstöð á Ásbjarnarstöðum á Vatnsnesi er NA-átt (www.vedur.is). Einnig voru sótt gögn um Gauksmýri úr kerfi Vegagerðarinnar. Á mynd 45 sést tíðni hvernar vindáttar við Gauksmýri. Á myndinni sést að norðaustanáttir eru tíðastar. Suðaustan- og norðvestanáttir eru sjaldgæfastar (http://kerfi.vegagerdin.is/Gagnaskodari/GS_Query.aspx).

Á tímabilinu frá desember 2022 - desember 2023 var mesta vindhviða við Gauksmýri 36 m/sek í lok janúar 2023. Þá var meðalvindhraði aðeins 18 m/sek. Hvassara var yfir vetrarmánuðina en sumarmánuðina.

Mynd 45

Vindrós fyrir veðurstöðina Gauksmýri á tímabilinu frá desember 2022 - desember 2023.

↑ Mynd 46

Vindrósir fyrir fyrirhugað framkvæmdasvæði (vindatlas.vedur.is).

Ráðist er í endurbýggingu vega m.a. til að ráða bót á vandamálum sem skapast vegna veðurfars, t.d. snjósöfnun á veg og að vatn sitji á vegi.

Vegagerðin telur að framkvæmdin hafi engin áhrif á veðurfar, en að loknum framkvæmdum verði þessi hluti Vatnsnesvegur (711) öruggari þegar verulega dregur úr hættu á að vatn sitji á veginum og að snjór safnist á hann.

6.2 Náttúruvá

Svæði undir náttúruvá eru svæði þar sem hættu er talin stafa af náttúruhamförum.

Á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði í Húnapingi vestra eru ekki þekkt svæði þar sem mikil óveður verða, engin ofanflóðahætta er á svæðinu, ekki er vitað til að vatns- eða sjávarflóð hafi valdið þar tjóni og svæðið er utan helstu jarðskjálftasvæða. Engin hættu er á eldgosum á svæðinu.

Vegagerðin telur að framkvæmdin hafi óveruleg áhrif á þennan umhverfispátt.

7 Mót vægisaðgerðir

Að loknum framkvæmdum verður Vatnsnesvegur (711) á þeim kafla sem hér er kynntur (kafla 07) orðinn góður vegur með klæðingu. Með framkvæmdunum batnar tenging á milli Hringvegur (1) og Vatnsness talsvert.

- Nýr vegur og námur verða hönnuð þannig að þau falli sem best að landslagi. Vegagerðin mun stuðla að því að röskun á landi verði sem minnst og að hún takmarkist við vegarstæðið sjálft eða fyrirfram skilgreind námusvæði. Í útboðsgögnum verður lögð áhersla á að verktaki gæti þess vel að raska hvergi landi utan við skilgreint framkvæmdasvæði vegar og náma og verður allur akstur tækja bannaður utan framkvæmdasvæðis á verktíma.
- Vegtengingar verða lagaðar að nýrri hæðarlegu vegarins og gert reiðfært meðfram vegi þar sem núverandi reiðleið liggur meðfram honum.
- Samráð verður haft við landeigendur um framkvæmdir og leitast við að raska búskap og hvers konar atvinnustarfsemi á svæðinu sem minnst. Landeigendum verða greiddar bætur fyrir efni sem notað verður til vegagerðar og það land sem lendir undir vegarframkvæmdum.
- Á nokkrum stöðum þarf að raska girðingum. Þar sem hróflað verður við þeim verður það gert í samráði við landeigendur og girt að nýju eins fljótt og auðið er.
- Reynt verður að skerða lítt röskuð gróðurlendi sem minnst. Til að draga úr áhrifum framkvæmdarinnar á gróðurfar, verður efsta lag jarðvegs, svarðlag sem fellur til í vegstæði og í námum varðveitt og nýtt aftur við frágang svæðis sjá kafla 3.3.3.
- Við frágang á röskuðum svæðum verður reynt að ganga þannig frá skeringum og námum að ekki verði hætta á rofi. Jaðrar framkvæmdasvæða verða aðlagaðir að landinu umhverfis. Jarðvegi og gróðri verður haldið til haga og jafnað yfir röskuð svæði eins fljótt og kostur er.
- A.m.k. jafn mikið gróðurlendi og raskast við framkvæmdirnar verður grætt upp. Öll svæði við hlið vegar, s.s. vegkantar, skeringar, aflagðir vegkaflar og námusvæði, verða jöfnuð og grædd upp þar sem við á að verki loknu í samráði við landeigendur og Land og skóg eftir því sem við á. Við uppgræðslu þar sem það á við, verður tekið mið af grenndargróðri.
- Við val á aðferðum við endurheimt staðargróðursins verður tekið mið af umhverfisaðstæðum en mismunandi uppgræðsluaðferðir geta hentað mismunandi svæðum. Nýttar verða upplýsingar um uppgræðslu í tengslum við framkvæmdir sem er að finna í riti Landbúnaðarháskóla Íslands, Vegvist.
- Almenn gildir fyrir brú og ræsi á fyrirhuguðum vegi að þau verði hönnuð fyrir 100 ára flóð árvatns. Vatnsop verða því það stór að þau munu ekki hafa áhrif á vatnshæð og straumhraða þegar rennsli á m og lækjum er nálægt meðalrennsli. Gæta skal að því að ræsi verði grafin niður um 10-20 % af þvermáli þeirra til að tryggja að jarðefni safnist í botn ræsanna og samfella haldist í farveginum. Áður

- en framkvæmdir hefjast verður samráð við fiskifræðing um hvort grípa þurfi til frekari aðgerða en hér eru kynntar til að draga úr neikvæðum áhrifum framkvæmda á veiðivötn.
- Þar sem vegur þverar votlendi er mikilvægt að reyna draga úr áhrifum vegar á grunnvatnsstöðu og yfirborðsrennsli eins og kostur er. Lagt er til að forðast sé að grafa nýja skurði og rásir. Setja þarf ræsi eða pípur í alla farvegi, skurði og lægðir þar sem vatn hefur runnið til að líkja sem best eftir náttúrulegu flæði, takmarka vatnsþrýstingsmun ofan og neðan við veg og þannig takmarka áhrif á grunnvatnsstöðu.
 - Votlendi verður endurheimt í stað þess sem raskast í samráði við landeigendur og verkefnisstjóra Endurheimtar votlendis og vöktunar votlendisvistkerfa hjá Landi og skógi.
 - Fyrirhugaður vegur fer ekki inn á vatnsverndarsvæði, mengunarstyrkur afrennslis vegar er lítill og vatnshlot ekki mjög viðkvæm fyrir mengun, því eru ekki gerðar sérstakar kröfur um hönnun mengunarvarna meðfram nýjum vegi. Til að lágmarka áhættu á mengunarslysi á framkvæmdartíma er verktaka gert skylt að sinna viðhaldi og eftirliti véla og tækja með markvissum hætti. Útbúa skal sérstakt áfyllingarsvæði á landi þar sem áfylling olíu á vélar fer fram til að tryggja að olía og önnur mengandi efni, berist ekki í jarðveg utan við skilgreint svæði komi til óhappa. Sama gildi um geymslu á mengandi efnum á verktíma.
 - Samráð verður við fiskifræðing um tilhögun framkvæmda við Hörghólsá og aðra læki.
 - Í tilvikum þar sem óhjákvæmilegt reynist að raska fornminjum vegna framkvæmda verður farið eftir tilmælum Minjastofnunar Íslands um hvort og með hvaða skilmálum fornleifar megí víkja.
 - Ráðast þarf í frekari rannsóknir á mögulegum fornleifum á námusvæðum þegar efnistökusvæði hafa verið afmörkuð nákvæmlega, áður en framkvæmdir hefjast. Fornminjar sem eru innan áhrifasvæðis framkvæmdarinnar verða kynntar í útboðsgögnum og merktar á áberandi hátt eða girtar af áður en framkvæmdir hefjast í samráði við Minjastofnun Íslands. Öll umferð vinnuvéla verður bönnuð innan þeirra svæða. Þá verður ekki leyfilegt að hafa vinnuskúra og/eða efnageymslur í grennd við fornleifar. Ef í ljós koma áður óþekktar fornleifar á framkvæmdasvæðinu á framkvæmdatíma, verður haft samráð við Minjastofnun Íslands varðandi aðgerðir í samræmi við 23. og 24. gr. laga nr. 80/2012 um menningarminjar.
 - Við lok framkvæmda verður reynt að gera ummerki framkvæmdanna í landinu eins lítið áberandi og kostur er.

7.1 Samráðsaðilar

Samráð verður haft við eftirtalda aðila:

- **Sveitarfélagið Húnaþing vestra**, varðandi framkvæmdaleyfi og vegna framkvæmda þar sem hitaveitulögn þverar Vatnsnesveg (711).
- **Sveitarfélagið Húnabyggð**, varðandi framkvæmdaleyfi vegna efnistöku úr Uppsalanámu.
- **HMS**, varðandi tilkynningu framkvæmdarinnar.
- **Landeigendur**, um landbætur, uppgræðslu, endurheimt votlendis, efnistöku, framkvæmdir og framkvæmdatíma á svæðinu.
- **Umhverfis- og orkustofnun**, um áhrif framkvæmdar á vatnshlot.
- **Náttúruverndarstofnun**, um rask á votlendi sem nýtur verndar og endurheimt votlendis.
- **Land og skóg**, um endurheimt votlendis, uppgræðslu og frágang á svæðinu.
- **Fiskifræðing** um mótvægisáðgerðir til að draga úr neikvæðum áhrifum framkvæmdar á lífríki í veiðiám.
- **Fiskistofu**, um leyfi til mannvirkjagerðar í Hörghólsá sem er veiðiá.
- **Heilbrigðiseftirlit Norðurlands vestra**, varðandi leyfi til atvinnureksturs sem getur valdið mengun.
- **Minjastofnun Íslands**, um mótvægisáðgerðir vegna fornleifa á svæðinu.
- **Rarik**, vegna framkvæmda í grennd við jarðstrengi.
- **Mílu ehf**, vegna framkvæmda í grennd við fjarskiptalagnir á svæðinu.

8 Niðurstaða

Vatnsnesvegur (711) vegkaflí 07 milli Síðuvegur (716) og Hringvegur (1), er 10,2 km langur. Hann liggur til suðurs frá Síðuvegi (716) á austanverðu Vatnsnesi að Hringvegi (1). Fyrirhugað er að endurbyggja veginn á sama stað til að bæta samgöngur. Tilkynna þarf framkvæmdina til HMS í samræmi við 19. gr. laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021 því hún er lengri en 5 km. Auk þess verða framkvæmdir innan verndarsvæðis því lítt röskuðu votlendi sem er stærra en 2 ha verður raskað.

Skráðar voru fornleifar meðfram vegi og á sumum af fyrirhuguðum námusvæðum.

Áhrif á mannlíf, útivist og ferðamennsku

Á framkvæmdatíma verða neikvæð áhrif á mannlíf, útivist og ferðamennsku vegna hávaða, ryks og truflunar á umferð. Vegagerðin telur að áhrifin á framkvæmdatíma verði óveruleg en að framkvæmdum loknum verði jákvæð áhrif vegna öruggari og betri samgangna og vegna minna ryks frá vegi.

Áhrif á öryggi, samgöngur og heilsu

Samgöngur um Vatnsnesveg (711) á þessum kafla verða öruggari þegar framkvæmdum á kaflanum lýkur. Endurbyggður vegur verður breiðari en núverandi vegur, með betri hæðar- og planlegu og bundnu slitlagi.

Framkvæmdir verða að mestu innan núverandi vegsvæðis nema á námusvæðum. Engin breyting verður á vegalengdum.

Ræsi í veginum verða endurnýjuð og vegkantar gerðir meira afliðandi, þannig að þeir séu ekki brattari en 1:3, nema þar sem vegrið verða meðfram vegi. Við þessar aðgerðir verður minni hætt á snjósöfnun á veg, minni hætt á að vatn standi á vegi og umferðaröryggi meira.

Á framkvæmdatíma eykst umferðarhávaði, loftmengun og hætt á mengunarslysum á framkvæmdasvæðinu vegna umferðar vinnuvéla. Að loknum framkvæmdum verður minni umferðarhávaði en nú er vegna klæðingar í stað malarslitlags. Þá verður hætt á mengunarslysum minni en hún er nú.

Landnotkun

Framkvæmdin mun hafa óveruleg áhrif á landnotkun á svæðinu sem hún liggur um því núverandi vegi verður fylgt nema á 220 m kafla (sjá kafla 3.1.1). Til skoðunar eru átta námur. Þrjár af mögulegum námur eru útvíkkun á skeringum sem þarf vegna framkvæmdarinnar. Þrjár af námunum eru á aðalskipulagi sveitarfélagsins, þær eru í námuskrá Vega-gerðarinnar og hafa áður verið nýttar. Tvær námur, Móamelar suður og Móamelar III hafa ekki verið nýttar áður og eru ekki á aðalskipulagi. Breyta þarf aðalskipulagi vegna þeirra og einnig vegna Hörghóls II vegna aukinnar efnistöku (kaflí 3.2.5).

Samráð verður við veitufyrirtæki ef hætt er á að rafstrengir, fjarskiptastrengir eða hitaveitulagnir geti raskast. Einnig verður samráð við landeigendur um bætur vegna rasks á girðingum, túnum og beitiöldum og skertum efnistökmöguleikum.

Landslag og ásjúnd

Framkvæmdasvæði nýs vegar verður ekki umfangsmikið og Vegagerðin telur að áhrif framkvæmdarinnar á landslag verði óveruleg. Landslagsmyndin breytist lítilsháttar með efnistöku og endurbyggðum vegi. Við hönnun vegarins er lögð áhersla á að mannvirkið falli vel að landi. Efnistaka úr námum mun hafa varanleg áhrif á landslagið en gert er ráð fyrir að áhrifin verði að mestu tímabundin þar til gróður á röskuðum svæðum hefur náð sér á strik.

Jarðmyndanir

Engum jarðmyndunum sem njóta verndar verður raskað. Vegagerðin telur að framkvæmdin muni hafa óveruleg áhrif á jarðmyndanir á svæðinu.

Vatnshlot og lífríki straumvatna

Samið hefur verið við ráðgjafa um að gera áhrifamat fyrir vatnshlot sem mun fljótlega liggja fyrir og verður þá sent til Umhverfis- og orkustofnunar.

Vegagerðin telur að framkvæmdin muni hafa óveruleg áhrif á vatnshlot á fyrirhuguðu framkvæmdasvæði, en hætta á mengunarslysum næst framkvæmdasvæðinu eykst á framkvæmdatíma. Áhættan er mest í grennd við Reyðarlæk og þar sem Hörg-hólsá verður þveruð.

Að loknum framkvæmdum verður hættan minni en í dag vegna öruggari vegar því hætta á útafakstri minnkar.

Vatnsop verða nægjanlega stór og mörg til að hafa sem minnst áhrif á grunnástand vatnshæðar, straumhraða, setflutninga o.fl.

Í tilfelli þeirra vatnshlota sem framkvæmdin fer um telur Vegagerðin að áhrif á vistfræðilegt og efnafræðilegt ástand verði óveruleg. Einnig muni framkvæmdir ekki hafa áhrif á magnstöðu grunnvatns.

Það er mat Vegagerðarinnar að ekki sé hætta á að umhverfismarkmið vatnshlotanna náist ekki vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Samráð verður við fiskifræðing um leiðbeiningar vegna þverunar Hörghólsár og leitað leyfis Fiskistofu til að leggja ána í ræsi.

Vistgerðir og gróðurfar

Vegagerðin telur að framkvæmdin muni ekki hafa veruleg áhrif á vistgerðir eða gróðurfar svæðisins. Rask verður meðfram núverandi vegi, að stórum hluta á svæði sem þegar hefur verið raskað. Gróður sem lendir undir fyllingum eða í vegskeringum mun hverfa en reiknað er með að græða upp allt rask á vegsvæði á grónum svæðum. Helstu áhrif á vistgerðir og gróðurfar verða á námusvæðum sem hafa ekki verið nýtt áður.

Fyrirhugaðar vegabætur munu raska votlendissvæðum meðfram Vatnsnesvegi (711) á þessum kafla, en þeim hefur áður verið raskað með framræslu og vegagerð. Stærð gróðursvæða og votlendis sem raskast verður mæld áður en framkvæmdir hefjast og gróður og votlendi endurheimt í stað þeirra. Stærri votlendi verður endurheimt en það sem raskast í samráði við landeigendur og verkefnisstjóra hjá Landi og Skógi.

Fuglar og spendýr

Framkvæmdin getur haft tímabundin áhrif á fugla meðan á framkvæmdum stendur. Vegagerðin dregur þær ályktanir út frá þeim rannsóknum sem gerðar hafa verið á áhrifum vega á fuglalíf, að framkvæmdin muni hafa óveruleg áhrif á fuglalíf þar sem núverandi vegi er að mestu fylgt. Áhrif á spendýr eru metin óveruleg.

Fornminjar

Byggðasafn Skagfirðinga var fengið til að skrá fornleifar meðfram vegi og á þeim námu-svæðum sem voru til skoðunar 2025.

Fornleifar á svæðinu hafa verið skráðar nema á 6 námu- og skeringasvæðum. Þau eru:

- Móamelar suður
- Móamelar III
- Uppsalanáma
- Víkkuð skering við stöð 1550
- Víkkuð skering við stöð 3250
- Víkkuð skering við stöð 4000

Haustið 2026 verður ráðist í frekari rannsóknir á mögulegum fornleifum á námu-svæðum sem ekki voru rannsökuð árið 2025. Samráð verður við Minjastofnun Íslands um niðurstöðurnar sem munu liggja fyrir áður en sótt verður um framkvæmdaleyfi.

Engar friðaðar fornleifar voru skráðar innan áhrifasvæðisins. Svo virðist sem óhjákvæmilegt sé að raska 6 fornleifum sem eru innan þess svæðis sem þegar hefur verið rannsakað og mun Vegagerðin hafa samráð við Minjastofnun Íslands vegna þeirra.

Farið verður eftir tilmælum Minjastofnunar um mótvægisáðgerðir til að koma í veg fyrir að aðrar fornleifar raskist og um frekari rannsóknir.

Ef í ljós koma áður óþekktar fornleifar á framkvæmdasvæðinu á framkvæmdatíma, verður haft samráð við Minjastofnun Íslands varðandi aðgerðir í samræmi við 23. og 24. gr. laga nr. 80/2012 um menningarminjar.

Veður og Náttúruvá

Framkvæmdin miðar að því að auka öryggi íbúa á svæðinu, m.a. með tilliti til minni snjó-söfnunar á veg og náttúruvá og því verða samgöngur öruggari. Vegagerðin telur að framkvæmdin hafi hverfandi áhrif á veður en jákvæð áhrif á náttúruvá á svæðinu því hún mun draga úr hættu á að vegurinn lokist.

Umræður

Núverandi vegur óbreyttur er ekki valkostur því hann uppfyllir ekki öryggiskröfur Vega-gerðarinnar. Jákvæð umhverfisáhrif framkvæmdarinnar eru töluverð. Þau felast í bættum samgöngum og meira umferðaröryggi. Endurbyggður vegur verður greiðfærari og örugg-ari en núverandi vegur.

Vegagerðin telur að viðkomandi vegaframkvæmd og sú efnistaka sem henni fylgir muni ekki hafa umtalsverð áhrif á umhverfið vegna umfangs, eðlis eða staðsetningar.

Framkvæmdum verður hagað þannig að neikvæð áhrif þeirra verði sem minnst, mót-vægisáðgerðum verður beitt og haft samráð við ýmsa aðila.

9 Heimildir

Aðalsteinn Örn Snæþórsson og Sigbrúður Stella Jóhannsdóttir, 2023. *Fuglalíf við Uxa-hryggjaveg*. Unnið af Náttúrustofu Norðausturlands fyrir Vega-gerðina, Húsavík, apríl 2023, 17 bls.

Alþingi, 2026. *Samgönguáætlun fyrir árin 2026–2040 ásamt fimm ára aðgerðaáætlun fyrir árin 2026–2030*. Frá innviðaráðherra. 110 bls.

Anna Heiður Eyðisardóttir og Magnús Bjarklind, 2015. *Öryggi vatnasvæða í nágrenni vega. Aðgerðir og viðbrögð til að vernda vatnasvæði og lágmarka mengunarhættu*. Unnið fyrir Vegagerðina. 26 bls.

Ásta Hermannsdóttir og Ylfa Leifsdóttir, 2025. *Síðuvegur, Vatnsnesvegur og námukostir. Fornleifaskráning vegna vegagerðar*. Byggðasafn Skagfirðinga 2025/302. Skagafirði, 41 bls.

- Árni Magnússon og Páll Vídalín, 1926. *Jarðabók*. 8. bindi. Húnavatnssýsla. Hið íslenska fræðafjellag.
- Katrín Gunnarsdóttir, 2020. *Vatnsneslína strengur að austan. Athugun á fornleifum vegna strenglagningar RARIK í Vatnsnesi*. DRÖG. Júní 2020.
- Kristján Eldjárn, 2016. *Kuml og haugfé úr heiðnum sið á Íslandi*. 3. útgáfa. Adolf Friðriksson (ritstjóri). Mál og menning.
- Náttúrufræðistofnun Atlaskort: LMI-Kort-2009-43. Aðgengilegt á: <https://www.natt.is/is/midlun/kortagogn/kortasafn>
- Túnakort Galtarness, 1920. Aðgengilegt á: <https://testbirting.mann-tal.is/default.aspx?leit=R2FsdGFybmVzIMOeb3JrZWxzamOzbHNocmVwcH VyIFZlc3R1ci1Iw7puYXZhdG5zc8O9c2xh>
- Túnakort Síðu, 1920. Aðgengilegt á: <https://testbirting.mann-tal.is/default.aspx?leit=U8Otw7BhIMOedmVyw6FyaHJlcHB1ciBWZXN0dXI tSMO6bmF2YXRuc3PDvXNsYQ==>

Efla, 2020. *Landslag á Íslandi, flokkun og kortlagning landslagsgerða á landsvísu*. Skýrslan_Lokaeintak-2-.pdf (skipulag.is). Unnið fyrir Skipulagsstofnun, Reykjavík. Útgefið 17.11.2020. 79 bls. Kortasjá verkefnisins er [hér](#).

Ferðamálastofa, 2025. *Kortlagning auðlinda – mögulegir viðkomustaðir*. Vefsíða Ferðamálastofu. Sótt 18.08.2025 af <https://geo.alta.is/fms/stadir/>.

Guðný Zoëga og Bryndís Zoëga, 2019. *Fornleifaskráning vegna lagningu ljósleiðara á Vatnsnesi*, Byggðasafn Skagfirðinga, 32 bls. Aðgengilegt á: https://www.glaumbaer.is/static/files/pdf/Rannsoknarskyrslur_200-249/bsk-2019-222.pdf

Guðrún Óskarsdóttir og Kristín Ágústadóttir, 2023. *Vegabætur á Uxahryggjaleið frá Brautar-tungu að Kaldadalsvegi*. Gróðurannsóknir vegna fyrirhugaðra framkvæmda. Náttúrustofa Austurlands. NA-230245. Júní 2021. Unnið fyrir Vegagerðina. 26 bls.

Hagstofa Íslands, 2026. Tölur um mannfjölda á Íslandi. Sótt í maí á heimasíðu www.hagstofa.is.

Heimasíða Landssambands veiðifélaga, www.angling.is Upplýsingar um Víðidalsá. Sótt 3. Júní 2024.

Húnaþing vestra, 2025. Upplýsingar um Vatnsnes sóttar á heimasíðu sveitarfélagsins <http://www.visithunathing.is/is/ahugavert/saga/vatnsnes>

Íslenski ferðavefurinn, 2024. Fuglar Norðurland. Upplýsingar sóttar 09.07.2024. <https://is.nat.is/fuglar-nordurland/>

Íslenski ferðavefurinn, 2025. Víðidalsá - Fitjá <https://is.nat.is/vididalsa-fitja/>. Upplýsingar sóttar 07.01.2025.

Jón Gunnar Ottósson, Anna Sveinsdóttir og María Harðardóttir (ritstj.) (2016). Vistgerðir á Íslandi. Fjölrit Náttúrufræðistofnunar nr. 54. Garðabær.

Landmótun, 2010. Aðalskipulag Húnavatnshrepps 2010-2030. Uppdráttur. Unnið fyrir Húnavatnshrepp. Kópavogi, 1 bls.

Landmótun og Environice 2010. Húnavatnshreppur Aðalskipulag 2010-2030. Greinargerð. Unnið fyrir Húnavatnshrepp. Kópavogi, 83 bls.

Landmótun, 2014a. Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026. Greinargerð. Unnið fyrir Húnaþing vestra. Kópavogi, 76 bls.

Landmótun, 2014b. Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026. Umhverfisskýrsla. Unnið fyrir Húnaþing vestra. Kópavogi, 27 bls.

Landmótun, 2014c. Aðalskipulag Húnaþings vestra 2014-2026. Uppdráttur. Unnið fyrir Húnaþing vestra. Kópavogi, 1 bls.

Minjastofnun Íslands, 2026. Vefsja með skráðum fornleifum. <https://minjastofnun.gis.is/mapview/?application=minjastofnun>. Skoðað 27.05.2026.

Náttúrufræðistofnun Íslands, 2022. 3. útg. Jarðfræði Íslands. <http://jardfraedikort.ni.is>. Skoðað 09.07.2024.

Náttúrufræðistofnun Íslands, 2024a. Tillögur Náttúrufræðistofnunar Íslands að svæðum á B-hluta náttúru-minjaskrár. <https://www.ni.is/is/midlun/natturuminjaskra> og <https://natturuminjaskra.ni.is/> Skoðað 09.07.2024.

Náttúrufræðistofnun, 2026. Mikilvæg fuglasvæði og vistgerðir og Sérstök vernd jarðminja og vistkerfa. Kortasjár, skoðaðar 27.05.2026.

Starir Veiðifélag, 2025. Upplýsingar um Víðidalsá og Fitjá. Sótt 07.01.2025 af <https://starirflyfishing.com/is/>

Náttúruverndarstofnun, 2026. Upplýsingar um friðlýst svæði og svæði á náttúru-minjaskrá. Sótt 20.07.2026 á heimasíðu <https://www.nattura.is/>

Umhverfisstofnun, 2022. Vatnaáætlun fyrir Ísland 2022-2027. 68 bls.

Umhverfisstofnun, 2021. Vöktunaráætlun vatnaáætlunar 2022-2027. 50 bls.

Veðurstofa Íslands, 2026. Sótt 27.05. 2026. Stjórn vatnamála. Uppspretta upplýsinga um vatnamál á Íslandi. Vefsja <https://vatnavefsja.vedur.is/#>

10 Fylgiskjöl

Fylgiskjal 1: *Síðuvegur, Vatnsnesvegur og námukostir. Fornleifaskráning vegna vegagerðar.*

Ásta Hermannsóttir og Ylfa Leifsdóttir. Byggðasafn Skagfirðinga
2025/302. Skagafirði, 41 bls.

Fylgiskjal 2: *Námukostir vegna Vatnsnesvegar á kafla 07 milli Síðuvegar (716) og Hringvegar (1).*

Vegagerðin, 2026, 1 bls.

11 Teikningar

Teikning 1. Vegagerðin (2026): Afstöðumynd 1:100.000

Teikning 2. Vegagerðin (2026): Yfirlitsmynd 1:25.000

Teikning 3-8. Vegagerðin (2026): Grunnmynd / langsnið, mkv. 1:4.000.